

คำแนะนำกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
เรื่อง วิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือ
พ.ศ. 2547

สินค้าคงเหลือเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนที่สำคัญมากรายการหนึ่งในสินทรัพย์ทั้งหมดของสหกรณ์ ที่ดำเนินกิจการขายสินค้าและการให้บริการ ทั้งประเภทที่ซื้อสินค้ามาขายและที่ผลิตสินค้าเพื่อขายเอง รวมทั้งการให้บริการ การดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับสินค้าคงเหลือจะมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ได้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 (1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 ประกอบกับคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ 75/2545 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2545 เรื่อง มอบอำนาจให้ปฏิบัติการแทนนายทะเบียนสหกรณ์ อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้รับมอบหมายการปฏิบัติการแทนนายทะเบียนสหกรณ์ จึงได้กำหนดวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือเพื่อให้สหกรณ์มีวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือเพื่อให้สหกรณ์มีวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือเป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม และปฏิบัติในแนวทางเดียวกันโดยคำแนะนำนี้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ความหมาย
- ส่วนที่ 2 วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือ
- ส่วนที่ 3 การแสดงรายการในงบการเงิน และการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน
- ส่วนที่ 4 ตัวอย่างการปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือ
- ส่วนที่ 5 การถือปฏิบัติ

ส่วนที่ 1 ความหมาย

สินค้าคงเหลือ หมายถึง ทรัพย์สินซึ่งมีไว้เพื่อขายตามลักษณะการประกอบธุรกิจโดยปกติ หรืออยู่ในระหว่างกระบวนการผลิต เพื่อให้เป็นสินค้าสำเร็จรูปเพื่อขาย หรือมีไว้เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าหรือให้บริการ สินค้าคงเหลือ อาจแยกตามสภาพได้ดังนี้

- (1) สินค้าคงเหลือสภาพปกติ หมายถึง สินค้าคงเหลือซึ่งอยู่ในสภาพพร้อมที่จะขายหรือสามารถนำไปใช้ในการผลิตสินค้าหรือให้บริการ
- (2) สินค้าคงเหลือสภาพเสื่อมชำรุด หมายถึง สินค้าคงเหลือที่มีสภาพเสื่อมชำรุด ล้าสมัย แต่ยังสามารถขายได้

สินค้าเสื่อมสภาพเสียหายตัดบัญชี หมายถึง สินค้าเสื่อมสภาพชำรุด เสียหายจนไม่สามารถขายได้ต้องขออนุมัติตัดจำหน่ายออกจากบัญชี จึงไม่นับเป็นสินค้าคงเหลือ

มูลค่าสุทธิที่จะได้รับ หมายถึง ราคาที่คาดว่าจะขายได้ตามปกติของธุรกิจ หักด้วยต้นทุนส่วนเพิ่มที่จะผลิตให้เสร็จ (สำหรับสินค้าที่อยู่ระหว่างการผลิต) และบวกด้วยค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องจ่ายเพื่อให้ขายสินค้านั้นได้

ต้นทุนส่วนเพิ่มที่จะผลิตให้เสร็จ หมายถึง ต้นทุนที่เกี่ยวข้องในการผลิตสินค้าที่อยู่ระหว่างการผลิตจนเป็นสินค้าสำเร็จรูป

ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็น หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ทำให้สินค้าคงเหลืออยู่ในสถานที่และสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น

วิธีเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) หมายถึง วิธีการคำนวณราคาทุนของสินค้าคงเหลือโดยสินค้าที่ซื้อหรือผลิตขึ้นก่อน จะถูกขายออกไปก่อน ดังนั้นสินค้าที่เหลืออยู่จะเป็นสินค้าที่ซื้อหรือผลิตครั้งหลังสุดย้อนขึ้นไปตามลำดับ

วิธีราคาทุนถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average) หมายถึง วิธีการคำนวณราคาทุนของสินค้าคงเหลือโดยใช้ราคาของสินค้าที่มีเพื่อขาย (ราคาทุนสินค้าคงเหลือยกมา บวกด้วยราคาทุนสินค้าที่ซื้อหรือผลิตได้) แล้วหารด้วยจำนวนหน่วยสินค้าที่มีเพื่อขาย (จำนวนหน่วยสินค้าคงเหลือยกมา บวกด้วยจำนวนหน่วยสินค้าที่ซื้อหรือจำนวนหน่วยสินค้าที่ผลิตได้) ซึ่งวิธีการคำนวณถ่วงเฉลี่ยอาจคำนวณแบบต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ไป หรือคำนวณทุกครั้งที่ได้รับสินค้า หรือคำนวณ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี

ค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง หมายถึง ส่วนต่างที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าสินค้าคงเหลือสภาพปกติ หรือสภาพเสื่อมชำรุด ระหว่างราคาทุนกับมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ

สินค้าขาดบัญชี หมายถึง

(1) สินค้าที่ตรวจนับ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีหรือวันตรวจนับ มีจำนวนน้อยกว่าสินค้าคงเหลือตามบัญชี หรือ

(2) มูลค่าของสินค้าตาม (1) อาจได้รับการหักลดหย่อนความรับผิดชอบ ซึ่งส่วนที่เหลือหลังจากหักลดหย่อนแล้วจึงถือเป็นยอดสินค้าขาดบัญชี

ทั้งนี้ สินค้าขาดบัญชีตาม (1) หรือ (2) ให้โอนบัญชีแยกออกจากสินค้าคงเหลือตามบัญชี โดยใช้ราคาขายรวมภาษีขาย (ถ้ามี) ณ วันสิ้นปีทางบัญชี หรือวันตรวจนับเป็นเกณฑ์ในการบันทึกบัญชีและดำเนินการหาผู้รับผิดชอบ

ค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชี หมายถึง สินค้าขาดบัญชีที่อยู่ระหว่างการดำเนินการหาผู้รับผิดชอบซึ่งคาดว่าจะมีอุปสรรคในการดำเนินการจนกว่าจะได้รับชดใช้คืน หรืออาจไม่ได้รับชดใช้คืนเป็นเหตุทำให้ขาดประโยชน์ที่ควรได้นั้น และถือเป็นค่าใช้จ่ายของรอบระยะเวลาบัญชีที่พบสินค้าขาดบัญชี

ค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี หมายถึง จำนวนที่กันไว้ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีสำหรับสินค้าขาดบัญชีซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการหาผู้รับผิดชอบหรือยังไม่มีผู้รับผิดชอบ ถือเป็นบัญชีปรับมูลค่าที่ตั้งขึ้นเพื่อแสดงเป็นรายการหักจากสินค้าขาดบัญชีในงบการเงิน

ค่าลดหย่อนสินค้าขาดบัญชี หมายถึง มูลค่าสินค้าขาดบัญชีที่ได้รับการลดหย่อนสินค้าขาดบัญชีโดยมิต้องหาผู้รับผิดชอบตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ถือเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน

สินค้าขาดบัญชีได้รับชดเชย หมายถึง สินค้าขาดบัญชีซึ่งได้ตั้งค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชีไว้เต็มจำนวนแล้ว ต่อมาสามารถหาผู้รับผิดชอบและได้รับชดเชย หรือมีการจัดทำหลักฐานรับสภาพความผิดจากสินค้าขาดบัญชีดังกล่าวเป็นที่ชัดเจนแล้ว และถือเป็นรายได้ของรอบระยะเวลาบัญชีนั้น

การตัดสินค้าขาดบัญชี หมายถึง การโอนปรับปรุงทางบัญชีเพื่อตัดจำหน่ายสินค้าขาดบัญชีออกจากบัญชีในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการหาผู้รับผิดชอบชดเชยได้เป็นที่แน่นอน และได้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

ส่วนที่ 2 วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือ

1. วิธีการบัญชีเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือ

ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือโดยใช้วิธีการบันทึกบัญชีสินค้าคงเหลือเมื่อวันสิ้นปีทางบัญชี (Periodic Inventory) โดยในระหว่างปีจะบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการซื้อสินค้า การส่งคืนและค่าขนส่งสินค้า ไว้ในบัญชีซื้อสินค้า บัญชีส่งคืนสินค้า และบัญชีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้า ตามลำดับ ทั้งนี้บัญชีสินค้าคงเหลือจะแสดงยอดคงเหลือต้นปีและไม่มีการเปลี่ยนแปลงในระหว่างปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชี สหกรณ์จะต้องตรวจนับสินค้าคงเหลือที่มีอยู่จริง แล้วจึงบันทึกสินค้าคงเหลือปลายปี และเมื่อนำสินค้าคงเหลือปลายปีไปหักจากสินค้าที่มีเพื่อขายก็จะทราบต้นทุนขายของรอบระยะเวลาบัญชีนั้น

2. การตรวจนับสินค้าคงเหลือ

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี สหกรณ์ต้องจัดให้มีการตรวจนับสินค้า โดยผู้ที่ไม่มีหน้าที่โดยตรงในการเก็บรักษาสินค้า เป็นกรรมการตรวจนับไม่น้อยกว่า 3 คน เพื่อให้ทราบปริมาณและสภาพของสินค้าที่เหลืออยู่ตามความเป็นจริง ทั้งนี้ให้แยกรายละเอียดสินค้าคงเหลือสภาพปกติพร้อมที่จะขายหรือสามารถนำไปใช้ในการผลิตหรือให้บริการ สินค้าคงเหลือสภาพเสื่อมหรือชำรุด ถ้าสมัยแต่ยังสามารถขายได้ ซึ่งตรวจนับได้ไว้ต่างหากจากกัน

ในการตรวจนับสินค้าคงเหลือ จะต้องไม่ตรวจนับสินค้าและวัสดุประเภทต่อไปนี้อย่างรวมเข้าด้วยกัน

- สินค้ารับฝากขายที่ยังไม่ได้บันทึกบัญชีซื้อ
- วัสดุที่มีไว้ในโรงงานและสำนักงาน

- สินค้าโครงการที่ยังไม่ได้ปิดบัญชีโครงการ
- สินค้าเสื่อมสภาพเสียหายที่ได้รับอนุมัติให้ตัดบัญชีแล้ว
- สินค้าที่ลงบัญชีขายแล้ว แต่ผู้ซื้อยังไม่ได้รับสินค้าไป

อนึ่ง หากมีสินค้าที่ส่งไปฝากขายและยังไม่ได้บันทึกบัญชีขายสินค้า รวมทั้งสินค้าที่สั่งซื้อและลงบัญชีซื้อแล้ว แต่ได้รับสินค้ายังไม่ครบ ให้นำจำนวนสินค้าที่นำไปฝากขายและจำนวนที่ได้รับไม่ครบนั้นรวมเป็นสินค้าคงเหลือด้วย และต้องจัดทำใบตรวจนับสินค้าแยกไว้ต่างหาก

3. การตีราคาสินค้าคงเหลือ

สินค้าคงเหลือสภาพปกติและสภาพเสื่อมชำรุดที่ยังสามารถขายได้ ซึ่งตรวจนับได้ ให้ตีราคาตามราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ แล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า

3.1 ราคาทุนของสินค้าคงเหลือแต่ละลักษณะ เป็นดังนี้

(1) สินค้าสำเร็จรูป ประกอบด้วย ราคาซื้อ ต้นทุนการผลิต ค่าขนส่ง รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการซื้อสินค้าที่ทำให้สินค้าคงเหลืออยู่ในสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

(2) สินค้าระหว่างผลิต ประกอบด้วย ต้นทุนที่ใช้ไปสำหรับสินค้าที่อยู่ระหว่างการผลิต ได้แก่ ค่าวัตถุดิบโดยตรงที่ใช้ในการผลิต ค่าแรงงานโดยตรงที่ใช้ในการผลิต และค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งส่วนที่คงที่และผันแปร

(3) วัตถุดิบ หมายถึง ราคาซื้อ ค่าขนส่ง รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่นๆที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการซื้อวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต

(4) ต้นทุนงานให้บริการที่ยังไม่รับรู้รายได้ ประกอบด้วย ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการให้บริการ รวมทั้งบุคลากรที่ควบคุมและดูแล และ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ

การคำนวณราคาทุน สหกรณ์อาจเลือกใช้วิธีการคำนวณราคาทุนด้วยวิธีเข้าก่อนออกก่อน หรือวิธีราคาทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ซึ่งวิธีการคำนวณราคาทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอาจคำนวณแบบต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ไป หรือคำนวณทุกครั้งที่ได้รับสินค้า หรือคำนวณ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี ซึ่งหากสหกรณ์เลือกใช้วิธีการคำนวณราคาทุนสินค้าคงเหลือโดยวิธีใดวิธีหนึ่งสำหรับสินค้าประเภทใดแล้ว ให้ใช้วิธีนั้นอย่างสม่ำเสมอ

3.2 การประมาณมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ เป็นการประมาณราคาสินค้าคงเหลือที่คาดว่าจะขายได้ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี ตามความหมายที่ให้ไว้ในส่วนที่ 1 ทั้งนี้การประมาณราคาที่จะคาดว่าจะขายได้ควรถือตามหลักฐานที่เชื่อถือได้มากที่สุด

3.3 การคำนวณมูลค่าสินค้าคงเหลือให้ใช้วิธีการตีราคาสินค้าคงเหลือจากการเปรียบเทียบราคาทุนกับมูลค่าสุทธิที่จะได้รับของสินค้าแต่ละรายการแล้วให้ใช้ราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับที่ต่ำกว่าในการคำนวณกับปริมาณของสินค้าคงเหลือที่ตรวจนับได้ของสินค้าแต่ละรายการนั้น

เมื่อสินค้าคงเหลือถูกปรับลดให้เป็นมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ และสินค้าคงเหลือดังกล่าว ยังคงอยู่ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีถัดมา ไม่ให้ถือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับนั้นเป็นราคาทุนใหม่ ให้เปรียบเทียบ ราคาทุนเดิมกับมูลค่าสุทธิที่จะได้รับที่ได้ประเมินใหม่ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีนั้น

ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของสิ้นปีที่ใช้ในการผลิตสินค้าไม่ควรตีราคาให้ลดต่ำกว่าราคาทุนถ้าคาด ว่าสินค้าสำเร็จรูปที่ผลิตจากวัตถุดิบจะขายได้ในราคาเท่ากันหรือสูงกว่าราคาทุน แต่การที่วัตถุดิบมีราคา ลดลงอาจทำให้ต้นทุนสินค้าสำเร็จรูปที่จะเกิดขึ้นสูงกว่ามูลค่าสุทธิที่จะได้รับ ก็ควรตีราคาวัตถุดิบคงเหลือ ลดลงให้เท่ากับมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ

4. การบันทึกบัญชีสินค้าคงเหลือสภาพปกติ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี

4.1 กรณีสินค้าคงเหลือสภาพปกติมีราคาทุนต่ำกว่ามูลค่าสุทธิที่จะได้รับ

ให้ตีราคาสินค้าคงเหลือด้วยราคาทุนและบันทึกบัญชีโดย

เดบิต บัญชีสินค้าคงเหลือ xxx

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย xxx

4.2 กรณีสินค้าคงเหลือสภาพปกติมีมูลค่าสุทธิที่จะได้รับต่ำกว่าราคาทุน

ให้ตีราคาสินค้าคงเหลือลดลงให้เท่ากับมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ ผลต่างระหว่างราคาทุนกับมูลค่าสุทธิที่จะ ได้รับ ให้สหกรณ์บันทึกไว้เป็นผลขาดทุนจากการตีราคาสินค้าลดลง และบันทึกค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง โดยแสดงหักกับรายการสินค้าคงเหลือ เพื่อให้สินค้าคงเหลือแสดงจำนวนเงินเท่ากับมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ บันทึกบัญชีโดย

ก. บันทึกสินค้าคงเหลือด้วยราคาทุน โดย

เดบิต บัญชีสินค้าคงเหลือ xxx

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย xxx

ข. บันทึกผลต่างระหว่างราคาทุนกับมูลค่าสุทธิที่จะได้รับที่ต่ำกว่า โดย

เดบิต บัญชีขาดทุนจากการตีราคาสินค้าลดลง xxx

เครดิต บัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง xxx

อนึ่ง ปีต่อมาให้รวมยอดค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลงของสินค้าแต่ละรายการแล้ว เปรียบเทียบกับบัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง ถ้ามีจำนวนน้อยกว่ายอดคงเหลือในบัญชีค่าเผื่อมูลค่า สินค้าลดลงให้บันทึกเป็นกำไรจากการตีราคาสินค้าเพิ่มขึ้น บันทึกบัญชีโดย

เดบิต บัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง xxx

เครดิต บัญชีกำไรจากการตีราคาสินค้าเพิ่มขึ้น xxx

และหากยอดรวมค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลงที่คำนวณได้มีจำนวนมากกว่ายอดคงเหลือ ในบัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง ให้บันทึกค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลงเพิ่มขึ้น ดังนี้

เดบิต บัญชีขาดทุนจากการตีราคาสินค้าลดลง xxx

เครดิต บัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง xxx

5. สินค้าคงเหลือสภาพเสื่อมชำรุด

5.1 สินค้าคงเหลือสภาพเสื่อมชำรุดแต่ยังสามารถขายได้ ให้ตีราคาลดลง

ตามราคามูลค่าสุทธิที่จะได้รับ กรณีที่ลดราคาลงต่ำกว่าราคาทุนให้สหกรณ์จัดทำรายละเอียดประกอบกรขอลดราคาดังนั้น โดยให้มีข้อมูลเกี่ยวกับประเภทสินค้า ราคาทุน ราคาที่ลดลง และเหตุผลที่ลดราคาเสนอขออนุมัติต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ ทั้งนี้ ให้จัดทำรายละเอียดสินค้าคงเหลือสภาพเสื่อมชำรุด แยกออกต่างหากจากสินค้าคงเหลือสภาพปกติ เมื่อที่ประชุมมีมติอนุมัติให้ลดราคาได้แล้ว จึงดำเนินการขายตามราคาที่ลดลงได้ ทั้งนี้ ผลต่างระหว่างราคาทุนกับราคามูลค่าสุทธิที่จะได้รับ ให้บันทึกไว้เป็นผลขาดทุนจากการตีราคาสินค้าเสื่อมชำรุดลดลงและบันทึกค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง เช่นเดียวกับที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ดังนี้

ก. บันทึกสินค้าคงเหลือสภาพเสื่อมชำรุดด้วยราคาทุน โดย

เดบิต บัญชีสินค้าคงเหลือ xxx

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย xxx

ข. บันทึกผลต่างระหว่างราคาทุนกับมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ โดย

เดบิต บัญชีขาดทุนจากการตีราคาสินค้าเสื่อมชำรุดลดลง xxx

เครดิต บัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง xxx

5.2 สินค้าคงเหลือสภาพเสื่อมชำรุดเสียหายจนไม่สามารถขายได้ เมื่อได้รับอนุมัติ

จากที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการให้ตัดจำหน่ายออกจากบัญชี ให้บันทึกเป็นค่าเสียหายจากสินค้าเสื่อมสภาพ และหากเป็นสหกรณ์ที่อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มให้สหกรณ์ปฏิบัติตามคำสั่งกรมสรรพากรที่เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติกรณีทำลายของเสีย สินค้าเสื่อมคุณภาพ สินค้าที่มีตำหนิ สินค้าที่หมดสมัยนิยม สินค้าที่หมดอายุ และเศษซาก

ทั้งนี้ เมื่อได้ทำลายสินค้านั้นแล้วการตัดจำหน่ายสินค้าเสื่อมสภาพหรือชำรุดเสียหายจนไม่สามารถขายได้ออกจากบัญชี ให้รับรู้ค่าเสียหายจากสินค้าเสื่อมสภาพตัดบัญชีด้วยราคาทุน และให้นำสินค้าเสื่อมสภาพเสียหายตัดบัญชีไปแสดงเป็นรายการหักสินค้าที่มีเพื่อขายในงบต้นทุนขาย โดยบันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต บัญชีค่าเสียหายจากสินค้าเสื่อมสภาพตัดบัญชี xxx

เครดิต บัญชีสินค้าเสื่อมสภาพตัดบัญชี xxx

เดบิต บัญชีสินค้าเสื่อมสภาพตัดบัญชี xxx

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย xxx

6. สินค้าขาดบัญชี

หากสหกรณ์มีสินค้าขาดบัญชี ให้พิจารณาว่าเป็นสินค้าขาดบัญชีที่มีการลดหย่อนความรับผิดชอบ หรือเป็นสินค้าขาดบัญชีที่ไม่มีการลดหย่อนความรับผิดชอบ ดังนี้

6.1 กรณีสินค้าขาดบัญชีที่ไม่มีการลดหย่อนความรับผิดชอบ ให้ถือยอดสินค้าขาดบัญชีทั้งสิ้นที่เกิดขึ้นและไม่มีการลดหย่อนนั้นเป็นสินค้าขาดบัญชีและบันทึกบัญชีโดยพิจารณาแยกเป็น 2 กรณี คือ

ก. ถ้ามีผู้รับผิดชอบให้ผู้รับผิดชอบชดใช้สินค้าขาดบัญชีด้วยราคาขายรวมภาษีขายด้วย (ถ้ามี) หากผู้รับผิดชอบยังไม่สามารถชำระคืนให้ทั้งหมดให้ตั้งผู้รับผิดชอบเป็นลูกหนี้ โดยจัดให้มีหนังสือรับสภาพความผิดสินค้าขาดบัญชี พร้อมทั้งจัดให้มีหลักประกันการใช้คืนซึ่งมีมูลค่าไม่น้อยกว่าสินค้าขาดบัญชีตามราคาขายรวมภาษีขายด้วย (ถ้ามี) และบันทึกผู้รับผิดชอบเป็นลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	บัญชีลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี	xxx
เครดิต	บัญชีขายสินค้า	xxx
	บัญชีภาษีขาย (ถ้ามี)	xxx

อนึ่ง ลูกหนี้สินค้าขาดบัญชีที่บันทึกบัญชีนั้น หากภายหลังไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้ หรือคาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้ ให้สหกรณ์ประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามส่วนของจำนวนเงินที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ แล้วตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ โดยบันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	บัญชีหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี	xxx
เครดิต	บัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี	xxx

กรณีลูกหนี้สินค้าขาดบัญชีที่ได้ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้เต็มจำนวนแล้ว

ไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้ ประกอบกับสหกรณ์ได้ติดตามทวงถามดำเนินคดีถึงที่สุดแล้วและสหกรณ์ต้องการตัดเป็นหนี้สูญ ให้ดำเนินการเช่นเดียวกันกับวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการตัดหนี้สูญจากบัญชีลูกหนี้

ข. ถ้าไม่มีผู้รับผิดชอบหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาหาผู้รับผิดชอบสินค้าขาดบัญชีนั้น ให้กันสินค้าขาดบัญชีนี้นอกจากสินค้าคงเหลือปกติไปเป็นสินค้าขาดบัญชี โดยให้มีมูลค่าตามราคาขาย รวมภาษีขายด้วย (ถ้ามี) บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	บัญชีสินค้าขาดบัญชี	xxx
เครดิต	บัญชีขายสินค้า	xxx
	บัญชีภาษีขาย (ถ้ามี)	xxx

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี หากสินค้าขาดบัญชียังมีจำนวนที่ยังไม่สามารถหา
ผู้รับผิดชอบได้ ให้บันทึกค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชี และค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชีโดยให้มีจำนวน
เท่ากับสินค้าขาดบัญชีที่ยังไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบได้ บันทึกบัญชีโดย

เดบิต บัญชีค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชี xxx

เครดิต บัญชีค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี xxx

ทั้งนี้ สินค้าขาดบัญชีถ้าสามารถหาผู้รับผิดชอบได้ในเวลาต่อมาจะเปลี่ยน
สภาพเป็นลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี หรือเงินสดหากผู้รับผิดชอบชดใช้เป็นเงินสดทันทีและค่าเผื่อสินค้าขาด
บัญชีจะเปลี่ยนสภาพเป็นสินค้าขาดบัญชีที่ได้รับชดใช้ ซึ่งถือเป็นรายได้ และบันทึกบัญชีโดย

เดบิต บัญชีลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี xxx

หรือ บัญชีเงินสด (ถ้าได้รับชดใช้เป็นเงินสดทันที) xxx

เครดิต บัญชีสินค้าขาดบัญชี xxx

และ **เดบิต** บัญชีค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี xxx

เครดิต บัญชีสินค้าขาดบัญชีที่ได้รับชดใช้ xxx

หากภายหลังลูกหนี้สินค้าขาดบัญชีนี้ไม่สามารถชดใช้คืนได้และต้องตัดเป็นหนี้สูญ
ก็ให้ดำเนินการตามวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการตัดหนี้สูญจากบัญชีลูกหนี้ ในทางตรงกันข้ามหาก
ภายหลังยังไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบได้เป็นที่แน่นอนแล้ว ให้ดำเนินการตัดยอดบัญชีสินค้าขาดบัญชี
และบัญชีค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเรื่องการตัด
สินค้าขาดบัญชีที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด และบันทึกบัญชีดังนี้

เดบิต บัญชีค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี xxx

เครดิต บัญชีสินค้าขาดบัญชี xxx

นอกจากนี้ เมื่อมีการปรับปรุงสินค้าขาดบัญชีแล้ว ทะเบียนคุมสินค้าคงเหลือจะต้อง
ปรับลดให้มีจำนวนเท่ากับสินค้าคงเหลือที่ตรวจนับได้ สำหรับสินค้าขาดบัญชีให้จัดทำรายละเอียด
สินค้าขาดบัญชีโดยระบุชนิด ปริมาณ และจำนวนเงินของสินค้าขาดบัญชีตามราคาขายที่บันทึกบัญชีไว้

อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงบัญชีสินค้าขาดบัญชีอาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างปี ถ้ามีการ
ตรวจนับสินค้าคงเหลือระหว่างปี และพบว่ามีสินค้าขาดบัญชีเกิดขึ้น ดังนั้น ณ วันที่ตรวจนับสินค้า
คงเหลือระหว่างปี ให้บันทึกบัญชีเกี่ยวกับสินค้าขาดบัญชีทันที โดยไม่ต้องรอกระทำในวันสิ้นปีทางบัญชี
ทั้งนี้ ต้องปรับปรุงโดยให้บัญชีค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี มียอดคงเหลือเท่ากับบัญชีสินค้าขาดบัญชีเสมอ

6.2 กรณีสินค้าขาดบัญชีมีการลดหย่อนความรับผิดชอบ ให้พิจารณาดังนี้

การปฏิบัติทางบัญชีสำหรับสินค้าขาดบัญชี ให้พิจารณาการลดหย่อนความ
รับผิดชอบเป็น 2 กรณี คือ

6.2.1 การลดหย่อนอยู่ในเกณฑ์ สินค้าขาดบัญชีที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นสินค้าประเภทพืชผลทางการเกษตร และประเภทอุปโภคบริโภคและอื่น ๆ กรณีได้รับการลดหย่อนอยู่ในเกณฑ์ไม่ถือว่าเป็นสินค้าขาดบัญชีรวมทั้งไม่ถือว่าเป็น**สินค้าขาดบัญชีที่ได้รับการลดหย่อนเป็นสินค้าคงเหลือ แต่ให้ถือเป็นการขายและบันทึกสินค้าขาดบัญชีที่ได้รับการลดหย่อนด้วยราคาขายเป็นค่าใช้จ่าย** และกรณีเป็นสินค้า ที่กรมสรรพากรมิได้กำหนดให้มีการลดหย่อนสินค้าขาดบัญชีสหกรณ์ที่อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ต้องรับภาระภาษีขายที่เกิดจากสินค้าขาดบัญชีที่ได้รับการลดหย่อนด้วยและบันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	บัญชีค่าลดหย่อนสินค้าขาดบัญชี (รวมภาษีขาย ถ้ามี)	xxx
เครดิต	บัญชีขายสินค้า	xxx
	บัญชีภาษีขาย (ถ้ามี)	xxx

อนึ่ง สำหรับสินค้าขาดบัญชีประเภทน้ำมันเชื้อเพลิงส่วนที่ลดหย่อนตามอัตราสุญญะเหยที่กรมสรรพากรกำหนด ให้บันทึกน้ำมันเชื้อเพลิงที่ได้รับการลดหย่อนด้วยราคาขาย ถือเป็นค่าใช้จ่ายและแสดงรายการน้ำมันเชื้อเพลิงที่ได้รับการลดหย่อนสุญญะเหยไว้ในงบกำไรขาดทุน บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	ค่าลดหย่อนน้ำมันเชื้อเพลิงสุญญะเหย	xxx
เครดิต	บัญชีขายน้ำมันเชื้อเพลิง	xxx

อนึ่ง ในกรณียื่นแบบเสียภาษีมูลค่าเพิ่มประจำเดือน (แบบ ภพ.30) ให้แสดงรายการขายน้ำมันเชื้อเพลิง หักด้วยค่าลดหย่อนน้ำมันเชื้อเพลิงสุญญะเหย เนื่องจากขายน้ำมันเชื้อเพลิงที่เกิดจากการลดหย่อนอัตราการสุญญะเหยตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากร มิต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

6.2.2 การลดหย่อนเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สินค้าส่วนที่ลดหย่อนเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดถือเป็นสินค้าขาดบัญชี ในการบันทึกบัญชีให้สหกรณ์บันทึกเป็น 2 ส่วน คือ รับรู้สินค้าขาดบัญชีที่ได้รับการลดหย่อนตามเกณฑ์ที่กำหนดและภาษีขาย (ถ้ามี) ดังนี้

เดบิต	บัญชีค่าลดหย่อนสินค้าขาดบัญชี (รวมภาษีขาย ถ้ามี)	xxx
เครดิต	บัญชีขายสินค้า	xxx
	บัญชีภาษีขาย (ถ้ามี)	xxx

สำหรับสินค้าที่ลดหย่อนเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ถือเป็นสินค้าขาดบัญชีแยกเป็น

(1) กรณีมีผู้รับผิดชอบ ต้องจัดให้มีหนังสือรับสภาพความผิดสินค้าขาดบัญชีและบันทึกผู้รับผิดชอบเป็นลูกหนี้สินค้าขาดบัญชีด้วยยอดสินค้าขาดบัญชีทั้งสิ้น หักด้วยยอด สินค้าขาดบัญชีที่ได้รับการลดหย่อน โดยทั้งสองยอดให้คำนวณด้วยราคาขาย รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม (ถ้ามี) และบันทึกบัญชีโดย

เดบิต	บัญชีลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี	xxx
เครดิต	บัญชีขายสินค้า	xxx
	บัญชีภาษีขาย(ถ้ามี)	xxx

(2) กรณีไม่มีผู้รับผิดชอบ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาหาผู้รับผิดชอบสินค้าขาดบัญชีนั้น ให้กันสินค้าขาดบัญชี (ยอดสินค้าขาดบัญชีทั้งสิ้น หักด้วยยอดสินค้าที่ได้รับการลดหย่อน) ออกจากสินค้าคงเหลือตามบัญชีไปเป็นสินค้าขาดบัญชี โดยให้มีมูลค่าตามราคาขายรวมภาษีขายด้วย (ถ้ามี) บันทึกบัญชีโดย

เดบิต	บัญชีสินค้าขาดบัญชี	xxx	
	เครดิต	บัญชีขายสินค้า	xxx
		บัญชีภาษีขาย (ถ้ามี)	xxx

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี หากสินค้าขาดบัญชี ยังมีจำนวนที่ยังไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบได้ ให้บันทึกค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชี และค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี โดยให้มีจำนวนเท่ากับสินค้าขาดบัญชีที่ยังไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบได้ โดย

เดบิต	บัญชีค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชี	xxx	
	เครดิต	บัญชีค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี	xxx

6.3 การตัดสินค้าขาดบัญชี สหกรณ์สามารถตัดสินค้าขาดบัญชีออกจากบัญชีได้ เมื่อสหกรณ์ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดไว้ในระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ และบันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต	บัญชีค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี	xxx	
	เครดิต	บัญชีสินค้าขาดบัญชี	xxx

7. สินค้าเบิกใช้

ในกรณีสหกรณ์ที่มีการดำเนินธุรกิจจำหน่ายสินค้า ได้เบิกสินค้าที่มีไว้เพื่อจำหน่ายมาใช้ในการดำเนินงานของสหกรณ์ ให้แยกพิจารณา ดังนี้

7.1 กรณีสหกรณ์ไม่ได้อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม

- กรณีเบิกสินค้าไปใช้ เป็นค่าใช้จ่ายหรือเป็นทรัพย์สินในการดำเนินงานของสหกรณ์ ให้บันทึกบัญชีสินค้าที่เบิกใช้นั้นตามประเภทของค่าใช้จ่ายหรือทรัพย์สิน ที่ได้นำสินค้าไปใช้ด้วยราคาทุน ดังนี้

เดบิต	บัญชี.....(ระบุประเภทค่าใช้จ่าย)	xxx	
	บัญชี..... (ระบุประเภทสินทรัพย์)	xxx	
	เครดิต	บัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน	xxx

- กรณีเบิกสินค้าที่มีเพื่อขายไปใช้ในการผลิตสินค้า ให้สหกรณ์บันทึกบัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการผลิตด้วยราคาทุน และบันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต บัญชี.....(ระบุประเภทค่ามัดจำ/ วัสดุใช้สิ้นเปลืองเบิกใช้) xxx

เครดิต บัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อดำเนินงาน xxx

● กรณีเบิกมัดจำที่มีไว้ใช้ในการผลิตไปเพื่อขาย ให้สหกรณ์บันทึก บัญชีมัดจำเบิกใช้เพื่อดำเนินการด้วยราคาทุน และบันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต บัญชีเบิกมัดจำ (ระบุชื่อ) ใช้ไป xxx

เครดิต บัญชีมัดจำเบิกใช้เพื่อดำเนินงาน xxx

หนึ่ง ณ วันสิ้นปีทางบัญชีให้โอนปิดบัญชีสินค้าเบิกใช้หรือบัญชีมัดจำเบิกใช้ ไปยังบัญชีต้นทุนขาย หรือต้นทุนการผลิต ตามลำดับ ดังนี้

เดบิต บัญชีสินค้าเบิกใช้ เพื่อการดำเนินงาน xxx

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย xxx

หรือ **เดบิต** บัญชีมัดจำเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน xxx

เครดิต บัญชีต้นทุนการผลิต xxx

7.2 กรณีสหกรณ์อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม

กรมสรรพากรได้กำหนดหลักเกณฑ์ ในการพิจารณาว่าสินค้าที่เบิกไปใช้นั้น เป็นการนำไปใช้ในการประกอบกิจการที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มหรือไม่ และให้ปฏิบัติทางบัญชีดังนี้

ก. สินค้าที่เบิกไปใช้ นำไปใช้ในการประกอบกิจการที่ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งการเบิกใช้น้ำมันเชื้อเพลิงกับรถยนต์นั่งหรือรถยนต์ที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 ที่นั่ง ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต ในการประกอบกิจการของสหกรณ์ที่ได้รับการยกเว้น ภาษีมูลค่าเพิ่ม หรือ มิได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม สหกรณ์ต้องรับผิดชอบภาระภาษีขายตามมูลค่าของ สินค้าที่เบิกใช้ และนำส่งภาษีขาย ให้บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต บัญชี.....(ระบุประเภทค่าใช้จ่าย) xxx

บัญชี.....(ระบุประเภทสินทรัพย์) xxx

เครดิต บัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน xxx

บัญชีภาษีขาย xxx

ข. สินค้าที่เบิกใช้นำไปใช้ในการประกอบกิจการที่อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ไม่ถือเป็นการขาย ให้บันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต บัญชี.....(ระบุประเภทค่าใช้จ่าย) xxx

บัญชี.....(ระบุประเภทสินทรัพย์) xxx

เครดิต บัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน xxx

ณ วันสิ้นปีทางบัญชีให้โอนปิดบัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน ไปยัง
บัญชีต้นทุนขาย ดังนี้

เดบิต บัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน xxx

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย xxx

8. ของแถม แจกและตัวอย่าง

สินค้าแถม เป็นสินค้าที่มีไว้เพื่อขายหรือซื้อมาเพื่อแถมซึ่งสหกรณ์นำมาเป็นของ
แถมให้แก่ลูกค้าที่ซื้อสินค้า แต่ไม่รวมถึงสินค้าที่นำมาจัดชุดและกำหนดราคาขายใหม่

สินค้าแจกหรือตัวอย่าง เป็นสินค้าที่มีไว้เพื่อขายหรือซื้อมาเพื่อแจกหรือเป็น
ตัวอย่าง ซึ่งสหกรณ์นำมาแจกฟรี หรือให้เป็นตัวอย่างแก่ลูกค้าทั่วไป

ก. สหกรณ์นำสินค้าที่มีเพื่อขายให้แถม แจกฟรี หรือให้เป็นตัวอย่างแก่
ลูกค้า

(1) สหกรณ์ที่ไม่ได้อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม

หากสหกรณ์ส่งเสริมการขายโดยการให้แถมสินค้าแจกสินค้าหรือให้
ตัวอย่างสินค้าแก่ลูกค้า มูลค่าสินค้าแถม สินค้าแจกหรือสินค้าตัวอย่าง ถือเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งเสริม
การขาย

- เมื่อเบิกสินค้ามาเพื่อ แถม แจก หรือให้เป็นตัวอย่างแก่ลูกค้า ให้
บันทึกไว้ในทะเบียนคุมสินค้า โดยหมายเหตุไว้ด้วยว่าเบิกไปแถม แจก หรือเป็นตัวอย่าง และบันทึก
บัญชีโดย

เดบิต บัญชีค่าใช้จ่ายส่งเสริมการขาย xxx

เครดิต บัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน xxx

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี ให้โอนปิดบัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงานไปยัง
บัญชีต้นทุนขาย ดังนี้

เดบิต บัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน xxx

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย xxx

(2) สหกรณ์ที่อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม

- กรณีสหกรณ์เบิกสินค้ามาเพื่อแถม แจก หรือให้เป็นตัวอย่างแก่ลูกค้า
เป็นไปตามเงื่อนไขที่กรมสรรพากรกำหนด ให้บันทึกรายงานสินค้าและวัตถุดิบโดยหมายเหตุว่าเบิกมา
เพื่อแถม แจก หรือให้เป็นตัวอย่าง โดยไม่ต้องคำนวณภาษีขาย และบันทึกบัญชีดังนี้

เดบิต บัญชีค่าใช้จ่ายส่งเสริมการขาย xxx

เครดิต บัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน xxx

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี ให้โอนปิดบัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงานไปยัง
บัญชีต้นทุนขาย

● กรณีสหกรณ์เบิกสินค้ามาเพื่อแถม แจก หรือให้เป็นตัวอย่างแก่ลูกค้า ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กรมสรรพากรกำหนด ให้ถือเป็นการขาย แต่ให้บันทึกรายงานสินค้าและวัตถุดิบ โดยหมายเหตุว่าเบิกมาเพื่อแถม แจก หรือให้เป็นตัวอย่างแก่ลูกค้า โดยให้คำนวณจำนวนเงินภาษีขาย ตามมูลค่าของสินค้าแถม แจก หรือให้เป็นตัวอย่างและนำส่งภาษีขายด้วย และบันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต บัญชีค่าใช้จ่ายส่งเสริมการขาย (รวมภาษีขาย) xxx

เครดิต บัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินการ (ราคาทุน) xxx

บัญชีภาษีขาย xxx

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี ให้โอนปิดบัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงานไปยัง บัญชีต้นทุนขาย

ข. ของที่แถม แจก หรือให้เป็นตัวอย่าง เป็นสินค้าที่สหกรณ์จัดซื้อ

(1) กรณีสหกรณ์ไม่ได้อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม

● เมื่อสหกรณ์ซื้อสินค้ามาเพื่อแถม แจก หรือให้เป็น ตัวอย่างแก่ลูกค้า บันทึกบัญชีโดย

เดบิต บัญชี ค่าของแถม/แจก/ตัวอย่าง xxx

เครดิต บัญชีเงินสด / เจ้าหนี้การค้า xxx

ให้สหกรณ์แยกสินค้าเพื่อแถม แจก/หรือให้เป็นตัวอย่างแก่ลูกค้าไว้ ต่างหากจาก สินค้าที่มีเพื่อขายและ จัดทำทะเบียนคุมของแถม / แจก /ตัวอย่าง ไว้ต่างหากเพื่อประโยชน์ในการควบคุม สินค้าดังกล่าว โดยไม่ถือเป็นสินค้าคงเหลือ แต่ให้ถือเป็นวัสดุคงเหลือ

● เมื่อสหกรณ์เบิกสินค้าที่ซื้อมาเพื่อแถม แจก หรือให้เป็นตัวอย่างแก่ลูกค้าให้บันทึกทะเบียนคุมของแถม/แจก/ตัวอย่าง

● ณ วันสิ้นปีทางบัญชี ให้ตรวจนับสินค้าที่ซื้อมาเพื่อแถม แจก หรือให้เป็นตัวอย่างคงเหลือและให้ตีราคาตามราคาทุน และบันทึกบัญชีโดย

เดบิต บัญชีของแถม/ แจก/ ตัวอย่างคงเหลือ xxx

เครดิต บัญชีค่าของแถม/แจก/ตัวอย่าง xxx

(2) กรณีสหกรณ์อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม

● เมื่อซื้อสินค้ามาเพื่อ แถม แจก หรือให้เป็นตัวอย่างแก่ลูกค้า บันทึกบัญชีโดย

เดบิต บัญชีค่าของแถม/แจก/ตัวอย่าง xxx

บัญชีภาษีซื้อ xxx

เครดิต บัญชีเงินสด/เจ้าหนี้การค้า xxx

- เมื่อเบิกสินค้ามาเพื่อแถม แจก หรือให้เป็นตัวอย่างแก่ลูกค้า เป็นไปตามเงื่อนไขที่กรมสรรพากรกำหนด ไม่ต้องคำนวณภาษีขาย ให้บันทึกทะเบียนคุมของแถม/แจก/ตัวอย่าง
- เมื่อเบิกสินค้ามาเพื่อแถม แจก หรือให้เป็นตัวอย่างแก่ลูกค้าไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กรมสรรพากรกำหนด ต้องคำนวณภาษีขาย และนำส่งภาษีขาย ให้บันทึกทะเบียนคุมของแถม/แจก/ตัวอย่าง และบันทึกบัญชีภาษีขาย และนำส่งภาษีขาย ดังนี้

เดบิต	บัญชีค่าใช้จ่ายส่งเสริมการขาย	xxx
หรือ	เดบิต	บัญชีเงินสด
		xxx
	เครดิต	บัญชีภาษีขาย
		xxx

- ณ วันสิ้นปีทางบัญชีให้ตรวจนับสินค้าที่ซื้อเพื่อแถม แจก หรือให้เป็นตัวอย่างคงเหลือ และให้ตีราคาตามราคาทุน ไม่รวมภาษีซื้อและบันทึกบัญชีโดย

เดบิต	บัญชีของแถม/แจก/ตัวอย่างคงเหลือ	xxx
	เครดิต	บัญชีค่าของแถม/แจก/ตัวอย่าง
		xxx

9. สหกรณ์ได้รับของแถมแล้วนำไปจำหน่าย

หากสหกรณ์ซื้อสินค้าโดยได้รับของแถม แล้วนำของแถมมาแยกจำหน่าย ซึ่งของแถมดังกล่าวอาจเป็นของแถมชนิดและขนาดเดียวกันกับสินค้าที่ซื้อ หรือชนิดเดียวกันแต่ต่างขนาดกัน หรือของแถมเป็นคนละชนิดกับสินค้าที่ซื้อ ให้สหกรณ์ปฏิบัติในการคำนวณต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าที่ซื้อใหม่ ดังนี้

ก. กรณีของแถมเป็นสินค้าชนิดเดียวกันกับสินค้าที่ซื้อ ให้คำนวณต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าที่ซื้อใหม่โดยนำมูลค่าจำนวนเงินที่จ่ายค่าสินค้าที่ซื้อทั้งหมดหารด้วย จำนวนหน่วยสินค้าที่ได้รับทั้งหมด (จำนวนหน่วยสินค้าที่ซื้อ บวกด้วยจำนวนหน่วยสินค้าที่ได้รับแถม)

ข. กรณีของแถมเป็นสินค้าชนิดเดียวกันกับสินค้าที่สั่งซื้อแต่คนละขนาด หรือเป็นสินค้าต่างชนิดกัน ให้คำนวณต้นทุนสินค้าต่อหน่วยโดยประมาณราคาที่เคยขายได้ของสินค้าทั้งหมด รวมทั้งสินค้าที่ได้รับแถมด้วย แล้วเฉลี่ยราคาทุนให้สินค้าทุกชิ้นที่ซื้อมาทั้งสิ้นรวมทั้งสินค้าแถมด้วยโดยใช้ราคาขาย

10. สินค้ายึดคืน เป็นสินค้าที่สหกรณ์ขายให้ลูกค้าโดยวิธีการผ่อนชำระหรือให้เช่าซื้อและส่งมอบสินค้าให้ลูกค้าไปแล้ว ต่อมาลูกค้าไม่สามารถจ่ายเงินงวดชำระหนี้ค่าสินค้า สหกรณ์จึงทำการยึดสินค้าคืนจากลูกค้าเพื่อนำไปขายต่อ การปฏิบัติทางบัญชี แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

(1) กรณีสหกรณ์ไม่ได้อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ให้สหกรณ์ปรับปรุงรายการบัญชีทุกรายการเกี่ยวกับลูกหนี้ขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อ รายที่ดำเนินการยึดสินค้าคืน ดังนี้

ก. โอนดอกผลจากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อรอดตัดบัญชีและกำไรขั้นต้นจากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อรอดตัดบัญชีของลูกหนี้ที่ยึดสินค้าคืนไปหักออกจากลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อ เพื่อทราบมูลค่าลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อคงเหลือ ณ วันยึดสินค้าคืน ดังนี้

เดบิต บัญชีดอกผลจากการขายผ่อนชำระ / เเช่าซื้อรอดตัดบัญชี xxx

บัญชีกำไรขั้นต้นจากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อรอดตัดบัญชี xxx

เครดิต บัญชีลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ / เเช่าซื้อ xxx

ข. บันทึกมูลค่าสินค้ายึดคืนด้วยจำนวนมูลค่าลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อคงเหลือตามบัญชีหลังจากหักดอกผลและกำไรขั้นต้นจากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อรอดตัดบัญชีตามข้อ ก. แล้ว โดยบันทึกไว้ในรายการสินค้ายึดคืนรอการขาย ดังนี้

เดบิต บัญชีสินค้ายึดคืนรอการขาย xxx

เครดิต ลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อ xxx

(2) กรณีสหกรณ์อยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ให้สหกรณ์ปรับปรุงรายการบัญชีทุกรายการเกี่ยวกับลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อ รายที่ดำเนินการยึดสินค้าคืน ดังนี้

ก. ให้โอนปิดบัญชีภาษีขายรอเรียกคืน ดอกผลจากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อรอดตัดบัญชีภาษีขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระและกำไรขั้นต้นจากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อรอดตัดบัญชีของลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อที่ยึดสินค้าคืนไปหักออกจากลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อ เพื่อทราบมูลค่าลูกหนี้ขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อคงเหลือ ดังนี้

เดบิต บัญชีดอกผลจากการขายผ่อนชำระ / เเช่าซื้อรอดตัดบัญชี xxx

บัญชีภาษีขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ xxx

บัญชีกำไรขั้นต้นจากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อรอดตัดบัญชี xxx

เครดิต บัญชีลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ / เเช่าซื้อ xxx

บัญชีภาษีขายรอเรียกคืน xxx

ข. บันทึกมูลค่าสินค้ายึดคืนด้วยจำนวนมูลค่าลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อคงเหลือตามบัญชีหลังจากหักปรับปรุงภาษีขายรอเรียกคืน ดอกผลจากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อรอดตัดบัญชี กำไรขั้นต้นจากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อรอดตัดบัญชีและภาษีขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระเรียบร้อยแล้ว ให้บันทึกไว้ในรายการสินค้ายึดคืนรอการขาย ดังนี้

เดบิต บัญชีสินค้ายึดคืนรอการขาย xxx

เครดิต บัญชีลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อ xxx

สำหรับการนำสินค้ายึดคืนรอการขายไปจำหน่ายโดยการให้ผ่อนชำระ/เช่าซื้อหรือขายปกติให้มีวิธีการบันทึกบัญชีเช่นเดียวกับการบันทึกบัญชีขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อหรือขายตามปกติ

อนึ่ง ณ วันสิ้นปีทางบัญชี สินค้ายึดคืนรอการขายถือเป็นสินค้าคงเหลือ ดังนั้น จึงต้องมีการตีราคาสินค้าตามราคาทุน (คือราคาที่ปรากฏในบัญชี ณ วันยึดสินค้าคืน) หรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี แล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า โดยให้มีวิธีการบันทึกบัญชีสินค้ายึดคืนรอการขาย ดังนี้

(1) ให้โอนปิดบัญชีสินค้ายึดคืนรอการขาย ไปยังบัญชีต้นทุนขาย ดังนี้

เดบิต บัญชีต้นทุนขาย xxx

เครดิต บัญชีสินค้ายึดคืนรอการขาย xxx

(2) ให้ตรวจนับสินค้ายึดคืนรอการขาย เป็นสินค้าคงเหลือ โดยการตีราคาสินค้าคงเหลือด้วยราคาทุน (ราคาที่บันทึกบัญชี ณ วันยึดสินค้าคืน) หรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี แล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า และบันทึกบัญชี ดังนี้

(2.1) กรณีราคาทุนต่ำกว่ามูลค่าสุทธิที่จะได้รับ

เดบิต บัญชีสินค้ายึดคืนรอการขายคงเหลือ xxx

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย xxx

(2.2) กรณีมูลค่าสุทธิที่จะได้รับต่ำกว่าราคาทุน ให้บันทึกบัญชี ดังนี้

ก. บันทึกสินค้ายึดคืนรอการขายคงเหลือ ด้วยราคาทุน

เดบิต บัญชีสินค้ายึดคืนรอการขายคงเหลือ xxx

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย xxx

ข. บันทึกผลต่างระหว่างราคาทุนกับมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ ดังนี้

เดบิต บัญชีขาดทุนจากการตีราคาสินค้าลดลง xxx

เครดิต บัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง xxx

11. สินค้าเสียหายจากภัยพิบัติต่าง ๆ

หากสินค้าของสหกรณ์ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากภัยพิบัติต่างๆ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม ถูกโจรกรรม เป็นต้น ให้ปฏิบัติดังนี้

(1) กรณีที่ไม่ได้ทำประกันภัย

ก. ให้รับรู้ผลเสียหายจากภัยพิบัตินั้นๆ โดยถือเป็น ค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ ทั้งจำนวน ทั้งนี้หากไม่มีหลักฐานใดๆ ที่จะทราบราคาได้ อาจคำนวณจากอัตรากำไรขั้นต้นโดยเทียบหาต้นทุนสินค้าที่ขาย เมื่อนำผลที่เทียบได้ไปหักจากสินค้าที่ควรมีเพื่อขายถึงวันที่เกิดภัยพิบัติ จะได้ออดสินค้าคงเหลือวันที่ถูกภัยพิบัติโดยประมาณ แล้วบันทึกบัญชีค่าเสียหายจากสินค้า(ภัยพิบัติ-ระบุนภัยพิบัติ) โดย

เดบิต บัญชีค่าเสียหายจากสินค้าภัยพิบัติ(ระบุนุประเภทภัยพิบัติ) xxx

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย xxx

ข. กรณีสินค้าที่ถูกภัยพิบัติ ยังมีสภาพคงเหลือสามารถขายได้ ให้ถือเป็นสินค้าคงเหลือ แต่ให้ตีราคาลดลงตามสภาพที่คาดว่าจะขายได้ และบันทึกเป็นสินค้าคงเหลือ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี และหากสามารถขายสินค้านั้นได้ ให้บันทึกขายสินค้าพร้อมภาษีขาย (ถ้ามี) ตามปกติ

(2) กรณีทำประกันภัย

ก. บันทึกค่าเสียหายจากสินค้าคงเหลือ ณ วันเกิดภัยพิบัติ ดังนี้

เดบิต บัญชีค่าเสียหายจากสินค้าภัยพิบัติ(ระบุภัยพิบัติ) xxx

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย xxx

ข. บันทึกจำนวนเงินที่ได้รับชดเชยจากบริษัทประกัน ดังนี้

เดบิต บัญชีเงินสด xxx

บัญชีลูกหนี้ - บริษัทประกัน xxx

เครดิต บัญชีรายได้ชดใช้สินค้าภัยพิบัติ(ระบุภัยพิบัติ) xxx

ค. เมื่อได้รับเงินจากบริษัทประกัน บันทึกบัญชีโดย

เดบิต บัญชีเงินสด xxx

เครดิต บัญชีลูกหนี้ - บริษัทประกัน xxx

ง. สินค้าที่ถูกภัยพิบัติที่คงเหลือหากยังมีจำนวนที่คาดว่าจะขายได้ ให้บันทึกขายสินค้าตามปกติและ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี สินค้าที่ถูกภัยพิบัติที่สามารถขายได้ยังคงเหลืออยู่อีกให้บันทึกสินค้าคงเหลือตามปกติ

ส่วนที่ 3 การแสดงรายการในงบการเงิน และการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุ

ประกอบงบการเงิน

การแสดงรายการในงบการเงิน

บัญชีสินค้าคงเหลือ

แสดงรายการในงบดุลภายใต้หัวข้อสินทรัพย์หมุนเวียนและแสดงเป็นรายการหักสินค้าที่มีเพื่อขายในงบต้นทุนขาย หากสินค้าคงเหลือมีรายการหักค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลงให้แสดงสินค้าคงเหลือด้วยยอดสุทธิหลังหักค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง โดยแสดงไว้เป็นรายการ สินค้าคงเหลือ

บัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง

แสดงรายการไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นรายการหักสินค้าคงเหลือ

บัญชีขาดทุนจากการตีราคาสินค้าลดลง

แสดงรายการในงบกำไรขาดทุนภายใต้หัวข้อค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ หรือค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (แล้วแต่กรณี)

บัญชีกำไรจากการตีราคาสินค้าเพิ่มขึ้น

แสดงรายการในงบกำไรขาดทุนภายใต้หัวข้อรายได้เฉพาะธุรกิจ หรือรายได้อื่นแล้วแต่กรณี

บัญชีขาดทุนจากการตีราคาสินค้าเสื่อมชำรุดลดลง

แสดงรายการในงบกำไรขาดทุนภายใต้หัวข้อค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ หรือค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (แล้วแต่กรณี)

บัญชีค่าเสียหายจากสินค้าเสื่อมสภาพตัดบัญชี

แสดงรายการในงบกำไรขาดทุนภายใต้หัวข้อค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ หรือค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (แล้วแต่กรณี)

บัญชีสินค้าเสื่อมสภาพเสียหายตัดบัญชี

แสดงรายการไว้ในงบต้นทุนขายเป็นรายการหักสินค้าที่มีเพื่อขาย

บัญชีลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี

แสดงรายการในงบดุลภายใต้หัวข้อลูกหนี้ระยะสั้น หรือ ลูกหนี้ระยะยาว แล้วแต่กรณี

บัญชีสินค้าขาดบัญชี

แสดงรายการในงบดุลโดยให้เรียงลำดับต่อจากรายการสินค้าคงเหลือ

บัญชีค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี

แสดงรายการในงบดุลเป็นรายการหักสินค้าขาดบัญชี

บัญชีค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชี

แสดงรายการในงบกำไรขาดทุน ภายใต้หัวข้อ
ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ หรือค่าใช้จ่ายดำเนินงาน
แล้วแต่กรณี

บัญชีสินค้าขาดบัญชีได้รับชดเชย

แสดงรายการในงบกำไรขาดทุน ภายใต้หัวข้อ
รายได้เฉพาะธุรกิจหรือรายได้อื่นแล้วแต่กรณี

บัญชีค่าลดหย่อนสินค้าขาดบัญชี

แสดงรายการในงบกำไรขาดทุน ภายใต้หัวข้อ
ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ หรือค่าใช้จ่ายดำเนินงาน
แล้วแต่กรณี

บัญชีค่าลดหย่อนน้ำมันเชื้อเพลิงสูญระเหย

แสดงรายการในงบกำไรขาดทุน ภายใต้หัวข้อ
ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจหรือค่าใช้จ่ายดำเนินงาน
แล้วแต่กรณี

บัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน

แสดงรายการในงบต้นทุนขายเป็นรายการหัก
สินค้าที่มีเพื่อขาย

บัญชีเบิกวัตถุดิบ (ระบุชื่อ) ใช้ไป

แสดงรายการในงบต้นทุนขาย เป็นส่วนหนึ่ง
ของสินค้าที่มีเพื่อขาย

บัญชีวัตถุดิบเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน

แสดงรายการในงบต้นทุนการผลิตเป็นการหัก
วัตถุดิบที่มีเพื่อการผลิต

บัญชีค่าใช้จ่ายส่งเสริมการขาย

แสดงรายการในงบกำไรขาดทุน ภายใต้หัวข้อ
ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ หรือค่าใช้จ่ายดำเนินงาน
แล้วแต่กรณี

บัญชีค่าของแถม/แจก/ตัวอย่าง

แสดงรายการในงบกำไรขาดทุน ภายใต้หัวข้อ
ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ หรือค่าใช้จ่ายดำเนินงาน
แล้วแต่กรณี

บัญชีของแถม/แจก/ตัวอย่างคงเหลือ

แสดงรายการในงบดุล ภายใต้หัวข้อสินทรัพย์
หมุนเวียน โดยให้เรียงลำดับไว้ก่อนรายการ
วัสดุคงเหลือ

บัญชีภาษีขายรอเรียกคืน

แสดงรายการในงบดุล ภายใต้หัวข้อสินทรัพย์
หมุนเวียนอื่น เพื่อเรียกเก็บเงินจากลูกค้า
ขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อ

บัญชีสินค้ายึดค้ำรอกการขายคงเหลือ

แสดงรายการในงบดุลรวมไว้ในหัวข้อ

สินค้าคงเหลือและให้แสดงรายละเอียดใน

หมายเหตุประกอบงบการเงินหัวข้อสินค้าคงเหลือ

ประกอบด้วยสินค้ายึดค้ำรอกการขายคงเหลือ

เป็นจำนวนเงินเท่าใด

บัญชีสินค้ายึดค้ำรอกการขาย

แสดงรายการในงบต้นทุนขาย เป็นส่วนหนึ่งของ

สินค้าที่มีเพื่อขาย

บัญชีดอกผลจากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อ

แสดงรายการหักจากลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ/

รอดัดบัญชี

เช่าซื้อในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

บัญชีลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อ

แสดงรายการไว้ในงบดุลภายใต้รายการลูกหนี้-

ระยะสั้น - สุทธิ หรือลูกหนี้ระยะยาว - สุทธิแล้ว

แต่กรณี และให้แสดงรายละเอียดไว้ในหมายเหตุ

ประกอบงบการเงินด้วย

บัญชีกำไรขั้นต้นจากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อ

แสดงรายการไว้ในงบดุลภายใต้รายการหนี้สินอื่น

รอดัดบัญชี

บัญชีค่าเสียหายจากสินค้าภัยพิบัติ (ระบุมภัยพิบัติ)

แสดงรายการไว้ในงบกำไรขาดทุนเป็นรายการ

พิเศษ

บัญชีลูกหนี้-บริษัทประกันภัย

แสดงรายการไว้ในงบดุล ภายใต้หัวข้อ

ลูกหนี้ระยะสั้น - สุทธิ หรือลูกหนี้ระยะยาว - สุทธิ

แล้วแต่กรณี

การเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

ให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือเพิ่มเติมในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนี้

1. ให้เปิดเผยข้อมูลภายใต้หัวข้อสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

ตัวอย่าง

- สหกรณ์ตีราคาสินค้าคงเหลือตามราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า โดยคำนวณราคาทุนตามวิธีเข้าก่อนออกก่อน หรือวิธีราคาทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก โดยสินค้าประเภท.....คำนวณราคาทุนตามวิธีเข้าก่อนออกก่อนและสินค้าประเภทคำนวณราคาทุนตามวิธีราคาทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก
- สหกรณ์ใช้วิธีการบันทึกสินค้าคงเหลือด้วยการประมาณการค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง
- สหกรณ์ตีราคาสินค้าที่ผลิตเองตามราคาทุนซึ่งรวมค่าใช้จ่ายในการผลิต
- สหกรณ์ตีราคาสินค้าสำเร็จรูปและสินค้าระหว่างผลิตตามต้นทุนเฉลี่ยซึ่งใกล้เคียงกับต้นทุนการผลิตในปัจจุบัน หรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า
- สหกรณ์ตีราคาสินค้ายึดคืนรอการขาย ด้วยราคามูลค่าลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อคงเหลือหลังปรับปรุงภาษีขายรอเรียกคืนดอกเบี้ยจากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อรอดัดบัญชี กำไรขั้นต้นจากการขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อรอดัดบัญชี และภาษีขายผ่อนชำระ/เช่าซื้อที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ

2. ให้เปิดเผยข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือ

ตัวอย่าง

- มูลค่าสินค้าคงเหลือของสินค้าแต่ละประเภท หักด้วยค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง (ถ้ามี)
- สินค้าคงเหลือสภาพเสื่อมชำรุด ประกอบด้วย ประเภทสินค้า ราคาทุน มูลค่าสุทธิที่จะได้รับ และสาเหตุที่เสื่อมชำรุดเป็นไปตามมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ครั้งที่....วันที่.....
- สินค้าเสื่อมสภาพเสียหาย ประกอบด้วย ประเภทสินค้า ราคาทุนพร้อมสาเหตุของการเสื่อมสภาพ และได้ตัดเป็นค่าใช้จ่ายในรอบปีบัญชีนี้ ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ครั้งที่....วันที่.....
- การลดราคาสินค้าในระหว่างปี ประกอบด้วย จำนวนครั้งที่ลดราคา ปริมาณ ประเภทสินค้า จำนวนเงินที่ลดราคา วันที่และครั้งที่ของการประชุมคณะกรรมการดำเนินการที่มีมติให้ลดราคา

3. ให้เปิดเผยข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าขาดบัญชี ว่าสินค้าขาดบัญชีเกิดขึ้นในปีใด และได้ปรับปรุงกันไว้เป็นค่าใช้จ่ายเต็มจำนวนแล้ว

4. ให้เปิดเผยข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการลดหย่อนสินค้าขาดบัญชี เป็นจำนวนเงินเท่าใด และเป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์หรือไม่ และกรณีลดหย่อนไม่เป็นไปตามเงื่อนไขของกรมสรรพากร ได้รับผิดชอบภาษีขายเรียบร้อยแล้ว
5. ให้เปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับการตัดสินค้าขาดบัญชีเป็นการปฏิบัติตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์สหกรณ์ ซึ่งที่ประชุมใหญ่ได้อนุมัติแล้ว เมื่อวันที่.....
6. ให้เปิดเผยข้อมูลเหตุการณ์ภายหลังวันสิ้นปีทางบัญชีเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือ
 - มูลค่าสุทธิที่จะได้รับภายหลังวันสิ้นปีทางบัญชีแต่ก่อนวันที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่องบการเงิน ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี และมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์อย่างไร

ส่วนที่ 4 ตัวอย่างการปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือ

ตัวอย่างที่ 1 การคำนวณราคาทุนสินค้าคงเหลือ

ณ วันที่ 1 มกราคม 2546 มีบัญชี 16-16-16 คงเหลือยกมาต้นปีทางบัญชีจำนวน 20 กระสอบ ราคากระสอบละ 200 บาท ในระหว่างปีสหกรณ์ซื้อบัญชีมาและจำหน่ายไปตามลำดับ ดังนี้

5 พฤษภาคม 2546

ซื้อบัญชี 16-16-16 จำนวน 30 กระสอบ ราคากระสอบละ 220 บาท

10 พฤษภาคม 2546

ขายบัญชี 16-16-16 จำนวน 40 กระสอบ ราคากระสอบละ 250 บาท

30 มิถุนายน 2546

ซื้อบัญชี 16-16-16 จำนวน 30 กระสอบ ราคากระสอบละ 210 บาท

8 ตุลาคม 2546

ซื้อบัญชี 16-16-16 จำนวน 50 กระสอบ ราคากระสอบละ 215 บาท

31 ตุลาคม 2546

ส่งคืนบัญชี 16-16-16 จำนวน 2 กระสอบ ราคาทุนกระสอบละ 210 บาท

15 ธันวาคม 2546

ขายบัญชี 16-16-16 จำนวน 18 กระสอบ ราคากระสอบละ 250 บาท

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี 31 ธันวาคม 2546 ตรวจนับบัญชีคงเหลือได้ 70 กระสอบ

1.1 การคำนวณราคาทุนสินค้าคงเหลือด้วยวิธีเข้าก่อนออกก่อน เป็นดังนี้

ปุ๋ย 50 กระสอบ	ราคากระสอบละ 215 บาท	เป็นเงิน 10,750 บาท
ปุ๋ย 20 กระสอบ	ราคากระสอบละ 210 บาท	เป็นเงิน 4,200 บาท
70 กระสอบ		รวมเป็นเงิน 14,950 บาท

∴ สินค้าคงเหลือตามราคาทุนด้วยวิธีเข้าก่อนออกก่อน เป็นจำนวนเงิน 14,950 บาท

1.2 การคำนวณราคาทุนสินค้าคงเหลือด้วยวิธีราคาทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ณ วันสิ้นปีทางปีทางบัญชี เป็นดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ราคาทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ต่อหน่วย} &= \frac{\text{ราคาทุนรวมของสินค้าที่มีเพื่อขาย}}{\text{จำนวนหน่วยของสินค้าที่มีเพื่อขาย}} \\
 &= \frac{(20 \times 200) + (30 \times 220) + (30 \times 210) + (50 \times 215) - (2 \times 210)}{(20 + 30 + 30 + 50 - 2)} \\
 &= \frac{4,000 + 6,600 + 6,300 + 10,750 - 420}{128} \\
 &= \frac{27,230}{128} \\
 &= 212.73
 \end{aligned}$$

∴ สินค้าคงเหลือตามราคาทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก = 70 x 212.73 บาท
= 14,891.10 บาท

1.3 การคำนวณราคาทุนสินค้าคงเหลือด้วยวิธีราคาทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักแบบต่อเนื่องทุกครั้งที่ได้รับสินค้า เป็นดังนี้

วันเดือนปี	รายการ	ปริมาณสินค้า (หน่วย)	ราคาซื้อ ต่อหน่วย	ราคาทุนที่ขาย ต่อหน่วย	รวมเงิน (บาท)	ราคาทุนถัวเฉลี่ย ถ่วงน้ำหนักต่อหน่วย
2546						
ม.ค.1	ยกมา	20	200		4,000	200 (4,000/20)
พ.ค.5	ซื้อ	30	220		6,600	
	คงเหลือ	50			10,600	212 (10,600/50)
พ.ค.10	ขาย	40		212	8,480	
	คงเหลือ	10			2,120	212 (2,120/10)
มิ.ย.30	ซื้อ	30	210		6,300	
	คงเหลือ	40			8,420	210.50(8,420/40)

ต.ค.8	ซื้อ	50	215	10,750	
	คงเหลือ	90		19,170	213(19,170/90)
ต.ค.31	ส่งคืน	2	210	420	
	คงเหลือ	88		18,750	213.07(18,750/88)
ธ.ค.15	ขาย	18		213.07	3,835.26
	คงเหลือ	70		14,914.90	213.07(14,914.90)

∴ สิ้นค้าคงเหลือตามราคาทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักแบบต่อเนื่องทุกครั้งที่ได้รับ สิ้นค้า = 14,914.90 บาท

1.4 การคำนวณราคาทุนสินค้าคงเหลือด้วยวิธีราคาทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักแบบต่อเนื่องเป็นระยะๆ ทุก 6 เดือน

วันเดือนปี	รายการ	ปริมาณสินค้า (หน่วย)	ราคาซื้อ ต่อหน่วย	ราคาทุนที่ขาย ต่อหน่วย	รวมเงิน (บาท)	ราคาทุนถัวเฉลี่ย ถ่วงน้ำหนักต่อหน่วย
2546						
ม.ค.1	ยกมา	20	200		4,000	
พ.ค.5	ซื้อ	30	220		6,600	
	คงเหลือ	50				
พ.ค.10	ขาย	40		212	8,480	
	คงเหลือ	10				
มิ.ย 30	ซื้อ	30	210		6,300	
	คงเหลือ	40			8,450	211.25 (4,000+6,600+6,300/80)
ต.ค 8	ซื้อ	50	215		10,750	
	คงเหลือ	90				
ต.ค 31	ส่งคืน	2	210		420	
	คงเหลือ	88				
ธ.ค 15	ขาย	18		211.25	3,802.50	
	คงเหลือ	70			14,938.70	213.41 (8,450+10,750-420/88)

∴ สิ้นค้าคงเหลือตามราคาทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักแบบต่อเนื่องเป็นระยะๆ ทุก 6 เดือน = 14,938.70 บาท

ตัวอย่างที่ 2 การตีราคาสินค้าคงเหลือตามราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับที่ต่ำกว่า
รายละเอียดสินค้าคงเหลือ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2545 มีดังนี้

ชนิดสินค้า	จำนวนกระสอบ	ราคาทุน	มูลค่าสุทธิ ที่จะได้รับ	ราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิ ที่จะได้รับที่ต่ำกว่า	ค่าเผื่อมูลค่า สินค้าลดลง
ปุ๋ยสูตร 16-20-0	1 กระสอบ	200	220	200	-
ปุ๋ยสูตร 15-15-15	10 กระสอบ	<u>3,000</u>	<u>2,800</u>	<u>2,800</u>	<u>200</u>
		<u>3,200</u>	<u>3,020</u>	<u>3,000</u>	<u>200</u>

สินค้าคงเหลือ เปรียบเทียบจากราคาทุนกับมูลค่าสุทธิที่จะได้รับของสินค้าแต่ละรายการ มูลค่าสินค้าคงเหลือจะเท่ากับ 3,000 บาท

1. วิธีปฏิบัติทางบัญชี

การบันทึกบัญชีสินค้าคงเหลือ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2545 โดยสหกรณ์ตีราคาสินค้าคงเหลือตามราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับที่ต่ำกว่า มีดังนี้

เปรียบเทียบราคาทุนกับมูลค่าสุทธิที่จะได้รับของสินค้าแต่ละรายการ

มูลค่าสินค้าคงเหลือ = 3,000 บาท

1.1 บันทึกสินค้าคงเหลือด้วยราคาทุน โดย

เดบิต บัญชีสินค้าคงเหลือ 3,200

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย 3,200

1.2 บันทึกผลต่างระหว่างราคาทุนกับราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับที่ต่ำกว่า โดย

เดบิต บัญชีขาดทุนจากการตีราคาสินค้าลดลง 200

เครดิต บัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง 200

2. การแสดงรายการในงบการเงิน

2.1 งบต้นทุนขาย

สินค้าคงเหลือต้นปี 1,000

บวก ซื้อ 5,000

6,000

หัก สินค้าคงเหลือสิ้นปี 3,200

ต้นทุนขาย 2,800

2.2 งบกำไรขาดทุน

ขาย	5,000
หัก ต้นทุนขาย	<u>2,800</u>
กำไรขั้นต้น	2,200
หัก ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ	
ขาดทุนจากการตีราคาสินค้าลดลง	200
กำไรสุทธิ	<u>2,000</u>

2.3 งบดุล

สินทรัพย์หมุนเวียน	
.....	
.....	
สินค้างเหลือ	3,000

2.4 หมายเหตุประกอบงบการเงิน

สินค้างเหลือ ประกอบด้วย	
ปุ๋ยคงเหลือ	3,200
หัก ค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง	<u>200</u>
สินค้างเหลือ	<u>3,000</u>

ตัวอย่างที่ 3 กรณีการตีราคาสินค้าคงเหลือแล้วไม่มีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง

รายละเอียดสินค้าคงเหลือ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546 มีดังนี้

ชนิดสินค้า	จำนวน กระสอบ	ราคาทุน	มูลค่าสุทธิ ที่จะได้รับ	ราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิ ที่จะได้รับที่ต่ำกว่า	ค่าเผื่อมูลค่า สินค้าลดลง
ปุ๋ยสูตร 16- 20- 0	10 กส.	2,000	2,300	2,000	-
ปุ๋ยสูตร 15-15 -15	5 ก.ส.	1,500	1,600	1,500	-
ปุ๋ยสูตร 16-8-8	3 กส	<u>450</u>	<u>600</u>	<u>450</u>	<u>-</u>
		<u>3,950</u>	<u>4,500</u>	<u>3,950</u>	

สินค้างเหลือ เปรียบเทียบจากราคาทุนกับมูลค่าสุทธิที่จะได้รับของสินค้าแต่ละ

รายการ มูลค่าสินค้าคงเหลือจะเท่ากับ 3,950

ให้พิจารณาบัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลงมียอดคงเหลือสิ้นปี 200 บาท (จากตัวอย่างที่2) สิ้นปี 2546 ไม่มียอดค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง

1. วิธีปฏิบัติทางบัญชี

1.1 บันทึกสินค้าคงเหลือด้วยราคาทุน โดย

เดบิต บัญชีสินค้าคงเหลือ 3,950

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย 3,950

1.2 ปรับปรุงบัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง เนื่องจาก ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546 คำนวณราคา
สินค้าคงเหลือแล้วไม่มียอดค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง ดังนั้นจึงต้องปรับปรุงบัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้า
ลดลง โดย

เดบิต บัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง 200

เครดิต บัญชีกำไรจากการตีราคาสินค้าเพิ่มขึ้น 200

2. การแสดงรายการในงบการเงิน

2.1 งบต้นทุนขาย

สินค้าคงเหลือต้นปี 3,200

บวก ซื้อ 8,500

11,700

หัก สินค้าคงเหลือปลายปี 3,950

ต้นทุนขาย 7,750

2.2 งบกำไรขาดทุน

ขาย 8,320

หัก ต้นทุนขาย 7,750

กำไรขั้นต้น 570

บวก รายได้เฉพาะธุรกิจ

กำไรจากการตีราคาสินค้าเพิ่มขึ้น 200

กำไรสุทธิ 770

2.3 งบดุล

สินทรัพย์หมุนเวียน

.....

สินค้าคงเหลือ 3,950

2.4 หมายเหตุประกอบงบการเงิน

สินค้าคงเหลือ ประกอบด้วย

ปุ๋ย 3,950

ตัวอย่างที่ 4 การบันทึกสินค้าคงเหลือเสื่อมชำรุด กรณีที่ราคาลดลงต่ำกว่าราคาทุน
 รายละเอียดสินค้าคงเหลือและสินค้าเสื่อมชำรุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546 มีดังนี้

ชนิดสินค้า	จำนวนหน่วย	ราคาทุนต่อหน่วย	รวมราคาทุน	มูลค่าสุทธิที่จะได้รับต่อหน่วย	รวมมูลค่าสุทธิที่จะได้รับ	ราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับที่ต่ำกว่า	ค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง
ปุ๋ยสูตร 15-15-15	2 กระสอบ (เสื่อมชำรุด)	180	360	50	100	100	260
ปุ๋ยสูตร 16-20-0	5 กระสอบ	200	<u>1,000</u>	220	<u>1,100</u>	<u>1,000</u>	-
			<u>1,360</u>		<u>1,200</u>	<u>1,100</u>	<u>260</u>

1. วิธีปฏิบัติทางบัญชี

การบันทึกบัญชีสินค้าคงเหลือ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546 ตามราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับที่ต่ำกว่า มีดังนี้

1.1 บันทึกสินค้าคงเหลือ โดย

เดบิต บัญชีสินค้าคงเหลือ 1,360

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย 1,360

1.2 บันทึกผลขาดทุนจากการตีราคาสินค้าคงเหลือเสื่อมชำรุดลดลง

เดบิต บัญชีขาดทุนจากการตีราคาสินค้าเสื่อมชำรุดลดลง 260

เครดิต บัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง 260

2. การแสดงรายการในงบการเงิน

ปี 2546

ปี 2545

2.1 งบต้นทุนขาย

สินค้าคงเหลือต้นปี 2,000 1,000

บวก ^{ซื้อ} 5,000 3,000

7,000 4,000

หัก สินค้าคงเหลือสิ้นปี :

สภาพปกติ 1,000 2,000

สภาพเสื่อมชำรุด 360 -

ต้นทุนขาย 5,640 2,000

2.2 งบกำไรขาดทุน	ปี 2546	ปี 2545
ขาย	7,500	4,500
หัก ต้นทุนขาย	<u>5,640</u>	<u>2,000</u>
กำไรขั้นต้น	1,860	2,500
หัก ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ		
ขาดทุนจากการตีราคาสินค้าเสื่อมชำรุดลดลง	<u>260</u>	<u>-</u>
กำไรสุทธิ	<u>1,600</u>	<u>2,500</u>

2.3 งบดุล	หมายเหตุ	ปี 2546	ปี 2545
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
.....			
สินค้างเหลือ	3	1,100	2,000

2.4 หมายเหตุประกอบงบการเงิน	ปี 2546	ปี 2545
	(บาท)	(บาท)
3. สินค้างเหลือ ประกอบด้วย		
สินค้าสภาพปกติ	1,000	2,000
สินค้าสภาพเสื่อมชำรุด	<u>360</u>	<u>-</u>
รวม	1,360	2,000
หัก ค่าเผื่อมูลค่าสินค้างลดลง	<u>260</u>	<u>-</u>
	<u>1,100</u>	<u>2,000</u>

สินค้างเสื่อมชำรุด จำนวน 100 บาท เป็นสินค้างประเภทปุ๋ยสูตร 15-15-15 จำนวน 2 กระสอบ ซึ่มีระหว่างปีมีราคาทุนรวม 360 บาท ราคาที่คาดว่าจะขายได้รวม 100 บาท สาเหตุที่ชำรุด เกิดจากการถูกน้ำฝน เนื่องจากหลังคารั่ว จึงตีราคาลดลงต่ำกว่าทุนตามมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ครั้งที่.....วันที่.....

ตัวอย่างที่ 5 กรณีสินค้าคงเหลือที่ตีราคาลดลง และปีต่อมาสินค้าคงเหลือกลับมีราคาสูงขึ้น

ณ วันต้นปีทางบัญชีวันที่ 1 มกราคม 2546 มียอดบัญชีคงเหลือยกมา ดังนี้

สินค้าคงเหลือ	800 (บัญชี 16-20-0 จำนวน 8 กระสอบ)
ค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง	80

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี 31 ธันวาคม 2546 ตรวจนับบัญชี 16-20-0 คงเหลือ 3 กระสอบ ราคาทุนกระสอบละ 100 บาท มูลค่าสุทธิที่จะได้รับกระสอบละ 110 บาท ระหว่างปีขายบัญชี 5 กระสอบ ๆ ละ 120 บาท รวมเป็นเงิน 600 บาท

ชนิดสินค้า	จำนวน กระสอบ	ราคาทุน ต่อหน่วย	รวม ราคาทุน	มูลค่าสุทธิ ที่จะได้รับ ต่อหน่วย	มูลค่า สุทธิที่จะ ได้รับ รวม	ราคาทุนหรือ มูลค่าสุทธิที่ จะได้รับ ที่ต่ำกว่า	ค่าเผื่อมูลค่า สินค้าลดลง
บัญชี 15-15-15	3 กระสอบ	100	300	110	330	300	-

1. วิธีปฏิบัติทางบัญชี

การบันทึกบัญชี ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546 มีดังนี้

1.1 บันทึกสินค้าคงเหลือ

เดบิต บัญชีสินค้าคงเหลือ	300
เครดิต บัญชีต้นทุนขาย	300

1.2 ปรับปรุงรายการค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง

เดบิต บัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง	80
เครดิต บัญชีกำไรจากการตีราคาสินค้าเพิ่มขึ้น	80

2. การแสดงรายการในงบการเงิน

2.1 งบต้นทุนขาย

	ปี 2546	ปี 2545
	บาท	บาท
สินค้าคงเหลือต้นปี	800	2,000
บวก ซื้อ	-	-
	800	2,000
หัก สินค้าคงเหลือสิ้นปี	<u>300</u>	<u>800</u>
ต้นทุนขาย	<u>500</u>	<u>1,200</u>

2.2 งบกำไรขาดทุน	ปี 2546	ปี 2545
	บาท	บาท
ขาย	600	1,400
หัก ต้นทุนขาย	500	1,200
กำไรขั้นต้น	100	200
บวก รายได้เฉพาะธุรกิจ		
กำไรจากการตีราคาสินค้าเพิ่มขึ้น	80	-
หัก ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ		
ขาดทุนจากการตีราคาสินค้าลดลง	-	(80)
กำไรสุทธิ	<u>180</u>	<u>120</u>

2.3 งบดุล	หมายเหตุ	ปี 2546	ปี 2545
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
.....			
สินค้าคงเหลือ	3	300	720

2.4 หมายเหตุประกอบงบการเงิน

	ปี 2546	ปี 2545
	(บาท)	(บาท)
3. สินค้าคงเหลือ ประกอบด้วย		
สินค้าคงเหลือ	300	800
หัก ค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง	-	80
สินค้าคงเหลือ	<u>300</u>	<u>720</u>

ตัวอย่างที่ 6 กรณีสินค้าเสื่อมสภาพจนไม่สามารถขายได้

ณ วันต้นปีทางบัญชี วันที่ 1 มกราคม 2545 มีปุ๋ย สูตร 16-20-0 ยกมา จำนวน 10 กระสอบ ราคาทุนกระสอบละ 100 บาท ระหว่างปีซื้อปุ๋ยสูตร 16-20-0 จำนวน 30 กระสอบ ราคากระสอบละ 100 บาท และขายปุ๋ย สูตร 16-20-0 จำนวน 35 กระสอบ ราคากระสอบละ 150 บาท รวมเงิน 5,250 บาท และระหว่างปี (ณ วันที่ 1 กันยายน 2546) คณะกรรมการได้มีมติตัดสินค้าเสื่อมสภาพเสียหายจนไม่สามารถขายได้ คือปุ๋ยสูตร 16-20-0 จำนวน 1 กระสอบ และ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี 31 ธันวาคม 2546 ตรวจนับปุ๋ยคงเหลือได้จำนวน 4 กระสอบ ถูกต้องตรงตามยอดคงเหลือในบัญชีแต่ปรากฏว่าในจำนวนปุ๋ยคงเหลือ มีปุ๋ยสภาพชำรุด จำนวน 2 กระสอบ ซึ่งคณะกรรมการ ประเมินราคามูลค่าสุทธิที่จะได้รับในราคากระสอบละ 80 บาท และอีก 2 กระสอบ มีมูลค่าสุทธิที่จะได้รับกระสอบละ 150 บาท

1. วิธีปฏิบัติทางบัญชี

1.1 บันทึกการตัดสินค้าเสื่อมสภาพเสียหายจนไม่สามารถขายได้ตามมติคณะกรรมการดำเนินการโดย

เดบิต บัญชีค่าเสียหายจากสินค้าเสื่อมสภาพตัดบัญชี 100

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย 100

1.2. บันทึกสินค้าคงเหลือ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี และผลขาดทุนจากการตีราคาสินค้าเสื่อมชำรุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546

เดบิต บัญชีสินค้าคงเหลือ 400

เครดิต บัญชีต้นทุนขาย 400

เดบิต บัญชีขาดทุนจากการตีราคาสินค้าเสื่อมชำรุดลดลง 40

เครดิต บัญชีค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง 40

4. การแสดงรายการในงบการเงิน

4.1 งบต้นทุนขาย	ปี 2546	ปี 2545
	(บาท)	(บาท)
สินค้าคงเหลือต้นปี	1,000	2,000
บวก ซื้อ	<u>3,000</u>	<u>4,000</u>
สินค้าที่มีเพื่อขาย	4,000	6,000
หัก สินค้าเสื่อมสภาพเสียหายตัดบัญชี	<u>100</u>	<u>-</u>
	3,900	6,000
หัก สินค้าคงเหลือสิ้นปี		
สภาพปกติ	200	1,000
สภาพเสื่อมชำรุด	<u>200</u>	<u>-</u>
ต้นทุนขาย	<u><u>3,500</u></u>	<u><u>5,000</u></u>
4.2 งบกำไรขาดทุน	ปี 2546	ปี 2545
	(บาท)	(บาท)
ขาย	5,250	7,500
หัก ต้นทุนขาย	<u>3,500</u>	<u>5,000</u>
กำไรขั้นต้น	1,750	2,500
หัก ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ		
ขาดทุนจากการตีราคาสินค้าเสื่อมชำรุดลดลง	40	-
ค่าเสียหายสินค้าเสื่อมสภาพตัดบัญชี	<u>100</u>	<u>-</u>
กำไรสุทธิ	<u><u>1,610</u></u>	<u><u>2,500</u></u>

4.3 งบดุล

การแสดงรายการสินค้าคงเหลือ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546 มีดังนี้

หมายเหตุ	ปี 2546	ปี 2545
	(บาท)	(บาท)
สินทรัพย์		
สินทรัพย์หมุนเวียน		
.....		
สินค้าคงเหลือ	3 360	1,000
.....		

5. หมายเหตุประกอบงบการเงิน

3. สินค้าคงเหลือ ประกอบด้วย

	ปี 2546	ปี 2545
	(บาท)	(บาท)
สินค้านคงเหลือ		
สภาพปกติ	200	1,000
สภาพชำรุด	<u>200</u>	<u>-</u>
	400	1,000
หัก ค่าเผื่อมูลค่าสินค้าลดลง	<u>40</u>	<u>-</u>
	<u>360</u>	<u>1,000</u>

สินค้านคงเหลือสภาพเสื่อมชำรุด เป็นปุ๋ยสูตร 16 - 20 - 0 จำนวน 2 กระสอบ ราคาทุนกระสอบละ 100 บาท เนื่องจากเปียกชื้น คณะกรรมการจึงมีมติประเมินราคาที่จะขายได้ ในราคากระสอบละ 80 บาท ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการครั้งที่ 12 วันที่ 31 ธันวาคม 2546 และในระหว่างปี คณะกรรมการดำเนินการมีมติให้ตัดบัญชีสินค้าเสื่อมสภาพเสียหาย คือ ปุ๋ย สูตร 16 -20 -0 จำนวน 1 กระสอบ มีราคาทุนกระสอบละ 100 บาท ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ครั้งที่ 10 วันที่ 1 กันยายน 2546

ตัวอย่างที่ 7 กรณีสินค้าขาดบัญชี ไม่มีการลดหย่อนและมีผู้รับผิดชอบ

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี วันที่ 31 ธันวาคม 2546 มีการตรวจนับสินค้าคงเหลือแล้วปรากฏว่ามีสินค้าคงเหลือที่ตรวจนับได้ และตีราคาตามราคาทุน เข้าก่อนออกก่อน (FIFO) เป็นจำนวนเงิน 40,000 บาท แต่สินค้าคงเหลือตามบัญชีหรือทะเบียนในราคาทุน (FIFO) มีจำนวนเงิน 50,000 บาท จึงมีผลต่าง ทั้งสิ้นตามราคาทุน จำนวน 10,000 บาท ซึ่งถ้าคิดตามราคาขายรวมภาษีมูลค่าเพิ่มอัตรา 7% จะเป็นจำนวนเงินเท่ากับ 11,021 บาท โดยกำหนดให้ไม่มีการลดหย่อนสินค้าขาดบัญชี และนายสง่า ใจตรง เป็นผู้รับผิดชอบสินค้าขาดบัญชี

วิธีปฏิบัติทางบัญชี

การบันทึกบัญชี ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546

เดบิต บัญชีลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี	11,021	
เครดิต บัญชีขายสินค้า		10,300
บัญชีภาษีขาย (11,021 X 7)		721

ต่อมาเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2547 นายสง่า ใจตรง ได้นำเงินมาชำระหนี้ค่าสินค้าขาดบัญชี
จำนวน 11,021 บาท

การบันทึกบัญชี ณ วันที่ 15 มกราคม 2547

เดบิต	บัญชีเงินสด	11,021		
	เครดิต		บัญชีลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี	11,021

ตัวอย่างที่ 8 กรณีสินค้าขาดบัญชี ไม่มีการลดหย่อน และยังไม่มีผู้รับผิดชอบ

จากตัวอย่างที่ 7 ถ้ายังหาผู้รับผิดชอบสินค้าขาดบัญชีไม่ได้

วิธีปฏิบัติทางบัญชี

การบันทึกบัญชี ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546

บันทึกสินค้าขาดบัญชี

เดบิต	บัญชีสินค้าขาดบัญชี	11,021		
	เครดิต		บัญชีขายสินค้า	10,300
			บัญชีภาษีขาย	721

บันทึกค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชี

เดบิต	บัญชีค่าเสียหายจากสินค้าขาดบัญชี	11,021		
	เครดิต		บัญชีค่าเผื่อสินค้าขาดบัญชี	11,021

ตัวอย่างที่ 9 กรณีสินค้าขาดบัญชีได้รับการลดหย่อน

สหกรณ์มีปีทางบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม โดยในระหว่างปี สหกรณ์ได้ตรวจนับสินค้าคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2546 มีน้ำมันเชื้อเพลิงคงเหลือในราคาทุนจำนวนเงิน 20,000 บาท แต่คงเหลือตามบัญชีหรือตามทะเบียนในราคาทุนจำนวนเงิน 25,000 บาท สหกรณ์ลดหย่อนน้ำมันเชื้อเพลิงสูญระเหยตามอัตราที่กรมสรรพากรกำหนดไว้ คืออัตราร้อยละ 0.5 ของปริมาณที่ขายได้ในแต่ละเดือน คือ 100 ลิตร ราคาทุนลิตรละ 10 บาท คิดเป็นจำนวนเงินราคาทุน 1,000 บาท คิดเป็นราคาขาย 1,200 บาท ดังนั้น น้ำมันเชื้อเพลิงส่วนที่ขาดหายไปอีก 4,000 บาท ยังไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบได้ ซึ่งถ้าคำนวณในราคาขายรวมภาษีขายอัตรา 7% เป็นจำนวนเงิน 5,136 บาท

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี 31 ธันวาคม 2546 สหกรณ์ตรวจนับสินค้าคงเหลือ มีสินค้าคงเหลือ ดังนี้

น้ำมันเชื้อเพลิง	20,000 บาท	(2,000 ลิตร ราคาทุนลิตรละ 10 บาท ราคาขายลิตรละ 12 บาท)
น้ำมันหล่อลื่น	2,880 บาท	(18 แกลลอน ราคาทุนแกลลอนละ 160 บาท ราคาขายแกลลอนละ 214 บาท)

ปรากฏว่าน้ำมันเชื้อเพลิงมียอดคงเหลือถูกต้องตรงตามบัญชี แต่น้ำมันหล่อลื่นมียอดคงเหลือตามบัญชีจำนวน 20 แกลลอน จึงขาดหาย 2 แกลลอน คณะกรรมการมีมติอนุมัติให้ลดหย่อนได้ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

1. วิธีปฏิบัติทางบัญชี

30 กันยายน 2546

1.1 บันทึกค่าใช้จ่ายที่เกิดจากน้ำมันเชื้อเพลิงขาดบัญชีที่ได้รับลดหย่อนซึ่งอยู่ในอัตราที่กรมสรรพากรกำหนดไว้ โดย

เดบิต บัญชีค่าลดหย่อนน้ำมันเชื้อเพลิงสุญระเหย	1,200
เครดิต บัญชีขายน้ำมันเชื้อเพลิง	1,200

1.2 บันทึกสินค้าขาดบัญชีที่ไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบได้

เดบิต บัญชีน้ำมันเชื้อเพลิงขาดบัญชี	5,136
เครดิต บัญชีขายน้ำมันเชื้อเพลิง	4,800
บัญชีภาษีขาย	336

31 ธันวาคม 2546

1.3 บันทึกสินค้าคงเหลือสิ้นปี โดย

เดบิต บัญชีน้ำมันเชื้อเพลิงคงเหลือ	20,000
บัญชีน้ำมันหล่อลื่นคงเหลือ	2,880
เครดิต บัญชีต้นทุนขาย	

22,880

1.4 บันทึกน้ำมันหล่อลื่นขาดบัญชีที่ได้รับการลดหย่อน โดย

เดบิต บัญชีค่าลดหย่อนน้ำมันหล่อลื่นขาดบัญชี	428
เครดิต บัญชีขายน้ำมันหล่อลื่น	400
บัญชีภาษีขาย	28

1.5 บันทึกค่าเสียหายน้ำมันเชื้อเพลิงขาดบัญชีที่เกิดขึ้น เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2546 เนื่องจากยังไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบได้ โดย

เดบิต บัญชีค่าเสียหายน้ำมันเชื้อเพลิงขาดบัญชี	5,136
เครดิต บัญชีค่าเผื่อน้ำมันเชื้อเพลิงขาดบัญชี	5,136

หมายเหตุ ในกรณีเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยการยื่นแบบ ภพ. 30 ประจำเดือนกันยายน ให้แสดงรายการขายน้ำมันเชื้อเพลิง หักด้วยค่าลดหย่อนน้ำมันเชื้อเพลิงสุญระเหย 1,200 บาท เนื่องจากมีต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นไปตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากร

2. การแสดงรายการในงบการเงิน

2.1 งบต้นทุนขาย

	ปี 2546	ปี 2545
	(บาท)	(บาท)
น้ำมันเชื้อเพลิงคงเหลือต้นปี	90,000	85,000
น้ำมันหล่อลื่นคงเหลือต้นปี	10,000	5,000
บวก น้ำมันเชื้อเพลิงระหว่างปี	70,000	80,000
น้ำมันหล่อลื่นระหว่างปี	<u>10,000</u>	<u>20,000</u>
สินค้าที่มีเพื่อขาย	180,000	190,000
หัก น้ำมันหล่อลื่นเสื่อมสภาพตัดบัญชี	-	160
น้ำมันเชื้อเพลิงคงเหลือสิ้นปี	20,000	90,000
น้ำมันหล่อลื่นคงเหลือสิ้นปี	<u>2,880</u>	<u>10,000</u>
ต้นทุนขาย	<u>157,120</u>	<u>89,840</u>

2.2 งบกำไรขาดทุน

	ปี 2546	ปี 2545
	(บาท)	(บาท)
ขาย	189,855.98	121,284
หัก ต้นทุนขาย	<u>157,120</u>	<u>89,840</u>
กำไรขั้นต้น	32,735.98	31,444
หัก ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ :		
ค่าลดหย่อนน้ำมันเชื้อเพลิงสุญญะเหย	1,200	-
ค่าลดหย่อนน้ำมันหล่อลื่นขาดบัญชี	428	-
ค่าเสียหายน้ำมันเชื้อเพลิงขาดบัญชี	4,800	-
ค่าเสียหายน้ำมันหล่อลื่นเสื่อมสภาพตัดบัญชี	<u>-</u>	160
กำไรสุทธิ	<u>26,735.98</u>	<u>31,284</u>

2.3 งบดุล

	หมายเหตุ	ปี 2546 (บาท)	ปี 2545 (บาท)
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
.....			
สินค้าคงเหลือ	3	22,880	100,000
น้ำมันเชื้อเพลิงขาดบัญชี		5,136	-
หัก ค่าเผื่อน้ำมันเชื้อเพลิงขาดบัญชี		<u>5,136</u>	<u>-</u>
.....		<u>0</u>	<u>-</u>

2.4 หมายเหตุ

3 สินค้าคงเหลือ ประกอบด้วย

น้ำมันเชื้อเพลิง	20,000	90,000
น้ำมันหล่อลื่น	2,880	10,000
	<u>22,880</u>	<u>100,000</u>

ในระหว่างปี ณ วันที่ 30 กันยายน 2546 ได้มีการตรวจนับน้ำมันเชื้อเพลิงคงเหลือ ปรากฏว่ามีน้ำมันเชื้อเพลิงขาดบัญชีที่อยู่ระหว่างรอหาผู้รับผิดชอบ จำนวน 5,136 บาท ซึ่งสหกรณ์ได้พิจารณาให้การลดหย่อนน้ำมันเชื้อเพลิงสูญระเหยตามประกาศกรมสรรพากรแล้ว โดยรับภาระเป็นค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ จำนวน 1,200 บาท และ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี ตรวจนับน้ำมันหล่อลื่นคงเหลือ ปรากฏว่ามีน้ำมันหล่อลื่นขาดบัญชีคิดเป็นจำนวนเงินในราคาทุน 320 บาท ราคาขาย จำนวนเงิน 428 บาท ซึ่งคณะกรรมการมีมติอนุมัติให้ลดหย่อน สินค้าขาดบัญชีทั้งจำนวน โดยยอมรับภาระภาษีขายที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างที่ 10 การเบิกสินค้า

สหกรณ์แห่งหนึ่งเป็นสหกรณ์ที่จดทะเบียนอยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมีรายการเบิกสินค้าเกิดขึ้น ดังนี้

15 เมษายน 2546 เบิกสินค้าเพื่อใช้ในการดำเนินงาน ดังนี้

ผงซักฟอกขนาดใหญ่ 1 กล่อง ราคาทุน กล่องละ 100 บาท

น้ำยาทำความสะอาดvim 1 ขวด ราคาทุน ขวดละ 50 บาท

20 เมษายน 2546 เบิกสินค้าที่มีเพื่อขายไปใช้ในการแปรรูปข้าวเปลือก ดังนี้

น้ำมันดีเซล 200 ลิตร ราคาทุนลิตรละ 10 บาท เป็นเงิน 2,000 บาท ราคาขาย

ลิตรละ 10.70 บาท เป็นเงิน 340 บาท

- 30 เมษายน 2546 เบิกวัตถุติบที่ใช้ในการผลิตมาเพื่อขาย ดังนี้
 ถั่วเหลือง 50 ก.ก. ราคาทุน ก.ก.ละ 10 บาท เป็นเงิน 500 บาท
- 31 ธันวาคม 2546 สหกรณ์ตรวจนับสินค้าคงเหลือสิ้นปี ปกติกว่าถูกต้องตรงตามบัญชี ดังนี้
 สินค้าอุปโภคบริโภค ไม่มี
 น้ำมันเชื้อเพลิง – ดีเซล 1,000 ลิตร ราคาลิตรละ 10 บาท เป็นเงิน 10,000 บาท
 เบนซิน 1,000 ลิตร ราคาลิตรละ 11 บาท เป็นเงิน 11,000 บาท
 ถั่วเหลือง 1,000 ก.ก. ราคา ก.ก. ละ 8 บาท เป็นเงิน 8,000 บาท

1. วิธีปฏิบัติทางบัญชี

15 เมษายน 2546

เดบิต	บัญชีค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	160.50	
	เครดิต บัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน		150
	บัญชีภาษีขาย		10.50
(บันทึกสินค้าค่าเบิกใช้และภาษีขายเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน)			

20 เมษายน 2546

เดบิต	บัญชีค่าน้ำมันเชื้อเพลิง – แปรรูปข้าวเปลือก 2,140		
	เครดิต บัญชีขายน้ำมันเชื้อเพลิง		2,000
	บัญชีภาษีขาย		140
(บันทึกน้ำมันเชื้อเพลิง เบิกใช้และภาษีขาย)			

30 เมษายน 2546

เดบิต	บัญชีเบิกถั่วเหลืองใช้ไป	500	
	เครดิต บัญชีถั่วเหลืองเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน		500

31 ธันวาคม 2546

เดบิต	บัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน	150	
	บัญชีถั่วเหลืองเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน	500	
	เครดิต บัญชีต้นทุนขาย		650
(ปิดบัญชีสินค้าเบิกใช้ไปบัญชีต้นทุนขาย)			

31 ธันวาคม 2546

เดบิต	บัญชีน้ำมันเชื้อเพลิงคงเหลือ	21,000	
	บัญชีถั่วเหลืองคงเหลือ	8,000	
	เครดิต บัญชีต้นทุนขาย		29,000
(บันทึกสินค้าคงเหลือ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี)			

2. การแสดงรายการในงบการเงิน

2.1 งบต้นทุนขาย

	ปี 2546	ปี 2545
	(บาท)	(บาท)
ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย		
สินค้าคงเหลือต้นปี	5,000	4,000
บวก ซื้อระหว่างปี	3,000	6,000
เบิกถัวเหลือส่งออกไป	<u>500</u>	<u>-</u>
	8,500	10,000
หัก สินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน	150	-
สินค้าคงเหลือสิ้นปี	<u>-</u>	<u>5,000</u>
ต้นทุนขาย	<u>8,350</u>	<u>5,000</u>
น้ำมันเชื้อเพลิงคงเหลือต้นปี	32,000	42,000
บวก ซื้อระหว่างปี	<u>8,000</u>	<u>24,000</u>
	40,000	66,000
หัก น้ำมันเชื้อเพลิงคงเหลือสิ้นปี	<u>21,000</u>	<u>32,000</u>
ต้นทุนขาย	<u>19,000</u>	<u>34,000</u>
รวมต้นทุนขาย	<u>27,350</u>	<u>39,000</u>
ธุรกิจรวบรวมและแปรรูป		
ถัวเหลือคงเหลือต้นปี	16,000	-
บวก ซื้อระหว่างปี	<u>80,000</u>	<u>64,000</u>
	96,000	64,000
หัก ถัวเหลือเบิกใช้เพื่อดำเนินงาน	500	-
ถัวเหลือคงเหลือสิ้นปี	<u>8,000</u>	<u>16,000</u>
ต้นทุนขาย	<u>87,500</u>	<u>48,000</u>

ตัวอย่างที่ 11 สหกรณ์ได้รับของแถมแล้วนำไปจำหน่าย

10 พฤษภาคม 2546 สหกรณ์ได้ซื้อสินค้าพร้อมได้รับของแถม ดังนี้

- เครื่องสูบน้ำ จำนวน 100 เครื่อง ราคาเครื่องละ 2,000 บาท เป็นเงิน 200,000 บาท
ราคาขาย เครื่องละ 2,500 บาท

โดยได้รับของแถมเป็นพัดลมตั้งพื้น ขนาด 12 นิ้ว คิดเป็นมูลค่าตามราคาขายเป็นจำนวน 1,500 บาท

วิธีการคำนวณราคาทุนต่อหน่วยใหม่ของสินค้าที่ซื้อและของแถม เป็นดังนี้

เครื่องสูบน้ำ	ราคาทุนรวม	200,000 บาท	ราคาขายรวม	250,000 บาท
พัดลม	ราคาทุน	- บาท	ราคาขาย	1,500 บาท
รวม	ราคาทุนทั้งสิ้น	200,000 บาท	ราคาขายทั้งสิ้น	251,500 บาท
เครื่องสูบน้ำ		$= \frac{200,000 \times 250,000}{251,500}$		= 198,807.16

ราคาทุนเครื่องสูบน้ำต่อหน่วยใหม่ = 1,988.07 บาท

พัดลม = $\frac{200,000 \times 1,500}{251,500}$ = 1,192.84

ราคาทุนพัดลมต่อหน่วยใหม่ = 1,192.84 บาท

ตัวอย่างที่ 12 ไขของแถม

สหกรณ์แห่งหนึ่งเป็นสหกรณ์ที่จดทะเบียนอยู่ในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม มีรายการเกิดขึ้น ดังนี้

10 พฤษภาคม 2546 สหกรณ์เบิกสินค้าที่มีเพื่อขายมาแถมให้ลูกค้าที่ซื้อสินค้าครบ 500 บาท ดังนี้

สบูเด็กแคร์ จำนวน 60 ก้อน ราคาทุนก้อนละ 5 บาท เป็นเงิน 300 บาท

10 มิถุนายน 2546 สหกรณ์จ่ายเงินสดซื้อของมาเพื่อแถมให้แก่ลูกค้าที่มียอดซื้อครบ 1,000 บาท ดังนี้
กระเป๋ากันน้ำ จำนวน 100 ใบ ราคาใบละ 200 เป็นเงิน 20,000 บาท ภาษีซื้อ 140 บาท

30 มิถุนายน 2546 เป็นวันสิ้นปีทางบัญชี สหกรณ์จึงตรวจนับกระเป๋ากันน้ำคงเหลือ ปรากฏว่ามีกระเป๋ากันน้ำคงเหลือเป็นจำนวน 80 ใบ

วิธีปฏิบัติทางบัญชี

10 พฤษภาคม 2546

เดบิต	บัญชีค่าใช้จ่ายส่งเสริมการขาย	300	
	เครดิต	บัญชีสินค้าเบิกใช้เพื่อการดำเนินงาน	300

10 มิถุนายน 2546

เดบิต	บัญชีค่าของแถม/แจก/ตัวอย่าง	2,000	
	บัญชีภาษีซื้อ	140	
	เครดิต	บัญชีเงินสด	2,140

30 มิถุนายน 2546

เดบิต	บัญชีของแถม/แจก/ตัวอย่าง	1,600	
	เครดิต	บัญชีค่าใช้จ่ายส่งเสริมการขาย	1,600

ตัวอย่างที่ 13 สินค้ายึดคืน

1 กรกฎาคม 2546 สหกรณ์ยึดสินค้าขายผ่อนชำระคืนจากลูกหนี้ เนื่องจากลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ 3 งวดติดต่อกันตามสัญญาขายผ่อนชำระซึ่งสินค้าที่ยึดคืนมีมูลค่าที่คาดว่าจะขายได้ในราคา 15,000 บาท และมีบัญชีที่เกี่ยวข้องคงเหลือ ดังนี้

ลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระคงเหลือ	20,000
ดอกผลจากการขายผ่อนชำระรอดตัดบัญชี	4,000
กำไรขั้นต้นจากการขายผ่อนชำระรอดตัดบัญชี	500
ภาษีขายรอเรียกคืน	420
ภาษีขายที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ	1,400

1. วิธีปฏิบัติทางบัญชี

1.1 ปรับปรุงรายการเกี่ยวกับลูกหนี้ขายผ่อนชำระ ณ วันยึดสินค้าคืน โดย

เดบิต	บัญชีดอกผลจากการขายผ่อนชำระรอดตัดบัญชี	4,000	
	บัญชีภาษีขายที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ	1,400	
	บัญชีกำไรขั้นต้นจากการขายผ่อนชำระรอดตัดบัญชี	500	
	เครดิต	บัญชีลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ	5,480
	บัญชีภาษีขายรอเรียกคืน	420	

1.2 บันทึกสินค้ายึดคืนโดย

เดบิต บัญชีสินค้ายึดคืนรอการขาย	14,520
เครดิต บัญชีลูกหนี้จากการขายผ่อนชำระ	14,520

ตัวอย่างที่ 14 สินค้าเสียหายจากไฟไหม้

เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2546 เกิดไฟไหม้โกดังเก็บสินค้าของสหกรณ์จากการสำรวจของคณะกรรมการดำเนินการ ปรากฏว่าสินค้าเสียหาย ดังนี้

ปุ๋ย สูตร 16 – 20 – 0 จำนวน 50 ถุง เป็นจำนวนเงินในราคาทุน 7,500 บาท สหกรณ์ทำประกันไว้กับบริษัทประกันภัย จำนวนเงินที่ได้รับแจ้งจากบริษัทประกันว่าจะได้รับเงินชดเชยค่าเสียหายสินค้าถูกไฟไหม้ จำนวนเงิน 6,000 บาท เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2546

วิธีปฏิบัติทางบัญชี

30 เมษายน 2546

บันทึกขาดทุนสินค้าเสียหายจากไฟไหม้ โดย

เดบิต บัญชีค่าเสียหายจากสินค้าไฟไหม้	7,500
เครดิต บัญชีต้นทุนขาย	7,500

30 พฤษภาคม 2546

3. บันทึกเงินชดเชยค่าเสียหายสินค้าถูกไฟไหม้จากบริษัทประกันภัย โดย

เดบิต บัญชีลูกหนี้บริษัทประกันภัย	6,000
เครดิต บัญชีรายได้ชดเชยสินค้าไฟไหม้	6,000

ตัวอย่างที่ 15

30 กรกฎาคม 2546 สหกรณ์ตรวจพบว่าสินค้าเครื่องจักรกลการเกษตรถูกโจรกรรม จำนวน 1 เครื่อง ราคาตามบัญชี จำนวนเงิน 10,000 บาท คณะกรรมการดำเนินการได้ติดตามสินค้าคืน แต่ไม่สามารถติดตามคืนได้ จึงให้ตัดเป็นค่าใช้จ่าย

วิธีปฏิบัติทางบัญชี

30 กรกฎาคม 2546

บันทึกค่าใช้จ่ายเนื่องจากสินค้าถูกโจรกรรม โดย

เดบิต บัญชีค่าเสียหายจากสินค้าถูกโจรกรรม	10,000
เครดิต บัญชีต้นทุนขาย	10,000

ส่วนที่ 5 การถือปฏิบัติ

ให้ยกเลิกคำแนะนำใด ๆ ในส่วนที่ได้กำหนดไว้แล้วในคำแนะนำนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับคำแนะนำนี้ ให้ใช้คำแนะนำนี้แทน สำหรับการดำเนินการใด ๆ ที่ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำเดิมก่อน คำแนะนำนี้มีผลใช้ใช้ ยังคงใช้ต่อไปได้จนกว่าจะสิ้นสุดรายการนั้น แต่หากประสงค์จะปรับปรุงให้เป็นไปตามคำแนะนำนี้ก็สมารถทำได้

ทั้งนี้ ให้ถือปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2547 เป็นต้นไป และให้ใช้คำแนะนำนี้กับกลุ่มเกษตรกรโดยอนุโลม

ให้ไว้ ณ วันที่ 19 มกราคม 2547

(ลงชื่อ) สุพัตรา ธนเสนีวัฒน์
(นางสาวสุพัตรา ธนเสนีวัฒน์)
อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
พนักงานเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์